St. 39 Poštnina plačana v gotovini (Conto corrente con la posta)

V Trstu, v četrtek 14. februarja 1924. Posamezna številka 20 cent. Letnik XLIX

EDINOST

Izhaja, izvzemši ponedeljek, vsak dan zjutraj. Uredništvo in upravništvo ulica Asiškega št. 20, I. nadstropje. Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Izdajatelj in odgovorni urednik Anton Gerbec. — Lastnik tiskarne Edinost. Tisk tiskarne Edinost. Naročnina naša za mesec L 7.—, 3 mesece L 19.50, pol leta L 32.— in celo leto L 60.—. Za inozemstvo mesečno 5 lir več. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 *mm*.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov *mm* po 40 cent. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov *mm* po L 2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Italija in slovanski svet

Italijanski general Bencivenga je obenem tudi žurnalist in politik. Piše mnogo in vedno v tonu vsevedeža, ki mu morajo poslušalci verjeti. Najrajše se giblje na širokem polju vnanje politike. In način, kakor razlaga svoje misli o evropskih vprašanjih, ovaja, kako se zaveda, da je politik velikega zloga, širokih potez in razsežnega obzorja.

Glavna smernica njegove politične ideologije se da označiti z malo besedami: vedno in povsod proti Slovanom, še posebno proti Jugoslovenom, ker vidi v milijonih Slovenstva dednega, večnega in najnevarnejšega sovražnika Italije in italijanskega naroda. Ta ideologija je prišla do polnega izraza in razmaha v razmotrivanjih generala Bencivenga zlasti povodom lausanneske konference, ko je spravljal v zvezo protislovanske funkcije Tracije v turških in Istre v italijanskih rokah. Živo je predočal tedaj italijanskemu narodu in vsem neslovanskemu svetu nevarnost, ki da jima grozi od strani Slovanstva. V obrambo proti tej nevarnosti, ali — kakor se rad izraža on — slovanskemu navalu naj se postavi zid, ki naj bi segal od Švice preko Avstrije in Madžarske do Romunske in ki naj bi delil sever in jug Slovanstva! Kar mrzlica ga stresa že ob misli semi, da bi mogli severni in južni Slovani priti do ožjih političnih in gospodarskih stikov. Ta strah daje intonacijo vsem njegovim političnim razmotrivanjem o evropski politiki: z večnimi opozarjanji na slovansko nevarnost bi hotel Bencivenga določiti nepremakljive smernice italijanski vnanji politiki.

In uverjen je, da je velikopotezen in bistroviden politik, ki stoji budno na visokem opazovališču, od koder vidi, od kod bi mogla priti nevarnost za državo in narod! In bilo bi potajevanje resnice, če bi hoteli trditi, da ni v javnem mnenju Italije ljudi, ki so si usvojili politično ideologijo generala in politika Benciverge. Posebno še zato, ker mu odpirajo svoje predale odlične in resne publikacije, kakor je revija «Echi e Commenti».

Toda dogodki zadnjih časov so začeli kazati, da so na odločilnih mestih Italije začeli nekoliko drugače soditi o koristih in potrebah Italije, nego pa pripoveduje krivi prerok Bencivenga.

Voditelji italijanske vnanje politike si prizadevajo na vse možne načine, da bi se ustvarili med Italijo in čehoslovaško republiko čim tesnejši gospodarski stiki in prijateljski politični odnošaji. Temu dosledno se italijanska vnanja politika trudi, da bi prišla v čim ugodnejši položaj tudi napram mali antanti. Razumljivo je to tem bolj, ker je dala Praga že opetovano razumeti Italiji, da pot v Prago vodi tudi preko — Beograda. Ta opozoritev in pa spoznanje, da Italija za svoj gospodarski razmah in tudi politično veljavo v Evropi neobhodno potrebuje dobrih razmer s slovanskim zaledjem na jugu, je prisililo sedanjega voditelja italijanske vnanje politike, gospoda Mussolinija, da je začel iskati novo orijentacijo v politiki napram Jugoslaviji. Tu bi bila morda za koga prilika, da bi razglabljal, ali nima morda g. Mussolini pri tem svoje posebne namene, morda celo nevarne za Jugoslavijo. Vsled tega da sklenjeni sporazum ni iskren in da zato ne bo trajen. Ali realni politik mora računati s podanim dejstvom, da je ta sporazum sklenjen! Kake sadove bo donašal, to pa je vprašanje, ki dobi svoj odgovor v bodočnosti!

Tu imamo torej dve dejstvi. Prvo bi bilo, da si je g. Mussolini živo prizadeval, da se sporna vprašanja med Italijo in Jugoslavijo likvidirajo; drugo pa, da je temu pritrdilo blizu vse politično mnenje Italije in da se je s tem odvrnilo od ideologije generala Bencivenge.

Mussolini pa je storil še en velik korak dalje v preorijentaciji italijanske vnanje politike napram slovanskemu svetu. Priznal je — hkratu z Anglijo — sovjetsko Rusijo vzpostavil prijateljske in diplomatske odnošaje z njo ter sklenil gospodarski in trgovski dogovor.

Ti državno-diplomatski čini g. Mussolinija postavljajo tako rekoč krono preorijentaciji italijanske vnanje politike napram slovanskemu svetu. Kajti tudi on, kot praktičen politik, mora računati z dejstvom, na katerem ne more dvomiti noben razsoden človek, da Rusija v nedaljnem času zopet prevzame svojo misijo pravičice Slovanstva in da pride zopet do tistih ožjih stikov med slovanskim severom in jugom, ki se jih Bencivenga tako grozno boji.

S tem mora računati voditelj italijanske vnanje politike! Kajti, sicer je zidal svojo zgradbo na pesek. In v upravičeni domnevi, da računa s tem, moremo reči, da ubira Mussolini poti v smeri, povsem nasprotni politični ideologiji Bencivenge. Ne pretresa ga strah pred Slovanstvom, marveč hoče priti do dobrih odnošajev z njim. In s tem bo vse drugače služil koristim Italije, nego pa s politiko praznega strahu in sovraštva.

Milanski «Secolo» slika v živih barvah te koristi, ki jih bo imela Italija od izmenjave blaga z Rusijo, tako bogato na naravnih zakladih, in pa od prijateljskih političnih odnošajev z njo. Mussolini je zasejal — pravi milanski list — plodno seme prijateljstva in sodelovanja z «velikim slovanskim narodom»!! Naglaša posebno, da med Italijo in Rusijo ni nobene sporne točke, marveč so dane številne ujemajoče se črte. Mussolini da je s tem svojim političnim delovanjem pokazal, kako da mu je pred vsem pred očmi blaginja lastne države. Piše dobesedno: «Spričo prijateljske pogodbe z Jugoslavijo in pogodbe z Rusijo se rušijo vse bajke o vojevitem, militarističnem in reakcijonarnem Mussoliniju. Ne z besedami, ampak tudi z dejanji dokazuje Mussolini, da je zanesljiv branitelj miru in da ni sovražnik svobode!»

Tu se moramo že oglasiti tudi mi Jugosloveni Italije: S pogodbama z Rusijo in Jugoslavijo je pokazal gospod Mussolini svojo voljo, naj Italija živi v prijateljstvu s Slovanstvom. Mi pa smo tudi etničen sestaven del slovanske družine. Z ozirom na veliko etično silo nacijonalne ideje, ki jo ravno v Italiji najbolj slavijo, ker je ujedinila italijanski narod in ustvarila novo Italijo, sledi z neodklonljivo logiko zahteva, da mora gosp. Mussolini iz svoje nove politike napram Slovanstvu izvajati logične posledice tudi na znotraj, v postopanju z našo narodno manjšino v Italiji. Kajti spričo dejstva, da Mussolini ne pozna strahu pred velikim in mogočnim Slovanstvom bi bilo preabsurdno in naravnost poniževalno za veliko italijansko državo, če bi ji strah narekoval postopanje z maloštevilno narodno manjšino, ki je sicer mala po številu, vendar pa neizmerne važnosti po svojem zemljepisnem položaju, vsled katerega tvori vez s Slovanstvom na jugu in preko tega s Slovanstvom na severu — s Slovanstvom blizu 200 milijonov duš. Od bistrovidnosti in državniške modrosti sedanjega voditelja italijanske vnanje in notranje politike smemo pričakovati z vso pravico, da pride — če še ni prišel — do spoznanja, da je neizbežno potrebna tudi preorijentacija v notranji politiki napram jugoslovenski manjšini in da bo to tudi velik državnopolitičen čin le na korist države! Naj svojemu velikemu delu pridobiva še zadnje poglavje o svoji manjšinski politiki. To poglavje naj dokaže, da je res prijatelj miru in da ni sovražnik Slovanstva in svobode.

Vladna lista sestavljena

Mussolini bo pregledal listo — Pogajanja med soc. demokrati in fašisti prekinjena

Pismo on. Orlanda

RIM, 13. Fašistovski volilni odbor, ki so ga sestavljali on. Acerbo, Finzi, Giunta, Bianchi in Rossi, je dokončal svoje delo. Danes ob 12. uri so predložili ministrskemu predsedniku Mussoliniju vladno listo. Agencija Stefani poroča, da je bilo za odbor pri izberi kandidatov merodajno vprašanje, kake zmožnosti ima kandidat za parlamentarno delo, in ne morda vprašanje, kateri stranki pripada, najsibo to stara ali nova stranka. Volilni odbor se je držal smernic, ki jih je označil Mussolini na zborovanju fašistovske stranke. On. Acerbo je poročal Mussoliniju o delovanju odbora; ob zaključku svojega poročila je rekel, da se odbor zaveda, da je storil svojo dolžnost.

Mussolini je izrazil svoje zadoščenje nad delom odbora ter dostavil, da bo sam natančno pregledal listo in sicer kandidata za kandidatom. Šele potem bo lista objavljena ter predložena političnemu oblastvu.

Volilni odbor bo razpuščen jutri. Od svojih volilcev se je poslovil s pozivom, ki ga je objavila agencija Stefani. V pozivu naznanja volilni odbor, da je izročil Mussoliniju volilno listo; dalje poziva fašiste k pokorščini. Zaveda se pač, da se bodo oni, ki niso bili sprejeti v listo, z zelo težkim srcem pokorili. Proglas pravi, da se od dneva dalje, ko bodo posamezne okrožne liste objavljene, smatrajo vsi fašisti duševno in politično mobilizirane. Proglas zaključujejo besede: «Živijo nepremagani in nepremagljivi fašizem».

Imena, ki jih vsebuje lista, niso še znana; ravno tako ni še znano, kateri liberalci in soc. demokrati so se dali vključiti v vladno listo. V pondeljek je on. Orlando sicer izjavil, da je pripravljen kandidirati na vladni listi; toda dostavil je, da le pod pogojem, ako se v tem pogledu sporazume s soc. demokratoma on. Fera in Di Cesarò. Tedaj je ves tisk prinesel vest, da je on. Orlando končnoveljavno sprejel fašistovsko ponudbo. A voditelj soc. demokratov on. Di Cesarò je izjavil, da so pripravljeni soc. demokrati le tedaj kandidirati na vladni listi, ako vlada v posebnem poročilu prizna zasluge liberalcev in soc. demokratov za domovino ter da obenem prizna soc. demokratsko stranko. Fašisti pa se niso hoteli vdati in so izjavili, naj demokratska stranka sama izda poročilo, v katerem naj objavi, da je fašizem priznal njihove zasluge. Tako so bila pogajanja spet na mrtvi točki. Sinoči se je sestal izvršilni odbor soc. demokratske stranke ter je sklenil prekiniti pogajanja s fašisti in nastopiti pri volitvah s samostojno listo.

Nato so se fašisti spravili spet na on. Orlando in takrat so imeli uspeh. Vsaj iz pisma, ki ga je on. Orlando naslovil na župana in predsednika pokrajinskega odbora v Palermu, lahko to sklepamo.

V pismu pravi Orlando, da je že med vojno sklenil, da se bo odtegnil iz političnega življenja; njegov umik ni torej v nikaki zvezi z rezultati njegove povojne politike. Toda končno se je moral vdati ponovnim prošnjam svojih prijateljev, naj vendar spet kandidira. Storil je iz hvaležnosti do svojih prijateljev in do svoje rodne grude Sicilije. A kandidature noče sprejeti brezpogojno. Orlando poudarja, da se s tem svojim korakom noče nikakor odpovedati svojim liberalnim in demokratskim idejam, ter obenem zahteva od vladne stranke, da ostane bistvo sedanje ustave nedotaknjeno. Dalje je Orlando mnenja, da nikdo ne misli, da bo sedanji volilni sistem ostal še po sedanji prehodni dobi v veljavi; tudi nikdo ne misli, da se povrnemo k prejšnjemu sistemu, ki je povzročil razkosanje strank. Ob zaključku pisma izraža Orlando željo, da bi njegovi prijatelji stopili v pogajanja z zastopniki drugih pokrajin v Siciliji, ki se borijo za iste ideje kakor on, ter z volilnim odborom stranke, kateremu je poverjena sestava volilnih list.

Prepis pisma je on. Orlando poslal tudi on. Acerbo, ki je predsednik volilnega odbora, ter invalidu Carlo del Croix, ki ga je svoječasno prosil, naj se ne umakne v zasebno življenje.

Fašistovske priprave

Vodstvo fašistovske stranke je sklenilo, da skliče na dan 2. marca sestanke vseh kandidatov v posameznih velikih okrožjih, ki bodo morali veličastno uspeti.

Romunska kraljica v Neapolju.

NAEPOLJ, 13. Iz Rima je dospela tu-sem kraljica Marija Romunska. Na postaji so jo sprejeli njen sin princ Nikolaj, ki je sinoči dospel v Neapolj na krovu angleške križarke «Byron», grške princezinje Irene ter romunski konzul in vicekonzul. Kraljica Marija se je nastanila v hotelu «Excelsior», kjer biva tudi grška kraljica Sofija.

Proračunska razprava

BEOGRAD, 13. Včerajšnja seja narodne skupščine se je začela ob 9.40. Minister za pravosodje je zahteval, da se izroče sodišču radikalni poslanci Simonović, Pantović in Popović, vsi zaradi prestopkov proti tiskovnemu zakonu. Ker niso bili navzoči interpelanti, je skupščina prešla na dnevni red: nadaljevanje generalne debate o proračunu. Prvi je govoril zemljoradnik Stanko Miletić, ki je grajal delo ministrstva za notranje zadeve in napovedal, da bo v tej stvari predložil posebno interpelacijo. Nato se je bavil z razmerami v Bosni in Hercegovini. Napadal je katoliške duhovnike, ker pobirajo od kmetov previsoke pristojbine za verske obrede. Katoliški duhovniki jemljejo tudi takozvani ženitvanjski kuluk, t. j. ženin in nevesta sta dolžna, da šest dni pred svojo poroko delata izključno za duhovnika. Poslanec se je dotaknil tudi raznih afer in rekel, da bi bivši minister za pošto Žarko Miladinović ne smel biti upokojen kot minister. Končno je izjavil, da bo glasoval proti proračunu. Za njim je govoril posl. Stanovnik.

Za Stanovnikom je govoril bosanski radikalni poslanec Grgurević in napadal one, ki so zastrupljeni z mržnjo proti državi. Njegov govor so neprestano prekinjali muslimani. Govornik je opisoval, kako je Bosna preživljala težke dneve v suženjstvu pod Turki ter pod Avstrijci in Madžari. Grajal je nacijonaliziranje posestev v Bosni in rekel, da so pri nacijonalizaciji pridobili največ oni, ki so za časa Avstrije bili prononsirani kot sovražniki naroda. Koncesije, ki jih daje država, so po največ v rokah prejšnjih razbojnikov. Izreka globoko hvaležnost ministru za agrarno reformo, za prosveto in za poljedelstvo. H koncu izjavlja, da bo glasoval za proračun, ker zaupa vladi. Seja je bila nato končana in naslednja napovedana za danes ob 9. dopoldne.

Ratifikacija češkega sporazuma

odgodena

Dr. Ninčić bolan

BEOGRAD, 13. Predsednik narodne skupščine Jovanović je naznanil, da pride na dnevni red seje zbornice kot prva točka razprava o ratifikaciji konvencij z Italijo in večina in opozicija se je pripravljala nanjo. Snoči pa je nenadoma poslal zunanji minister dr. Ninčić predsedniku Jovanoviću dopis, v katerem mu sporoča, da se iz zdravstvenih razlogov še ne more udeležiti seje narodne skupščine in podati svojega ekspozeja o sporazumu z Italijo. Zaradi tega je morala odpasti ta točka z dnevnega reda seje zbornice in se bo o sporazumu razpravljalo šele kasneje, ko bo mogel dr. Ninčić priti v parlament. Tudi ni verjetno, da bo dr. Ninčića zastopal v narodni skupščini v tej zadevi njegov namestnik, pravosodni minister dr. Perić, ker je stvar preveč delikatna in mora vsekakor biti zunanji minister sam navzoč v narodni skupščini, ko se bo govorilo o tako važni stvari, kot je ratifikacija konvencij z Italijo, za katero vlada v vseh krogih, posebno pa med opozicijo izredno živahno zanimanje. Na stvari je interesiran tudi ves diplomatski zbor in posebno italijanska delegacija za sklepanje trgovinske pogodbe, ki noče začeti prej svojega posla, dokler ne bo sporazum ratificiran, posebno pa, ker je dr. Ninčić izjavil, da hoče sam predsedovati otvoritveni seji italijanske in jugoslovenske delegacije.

Snoči ob 8. sta bila povabljena v zunanje ministrstvo italijanski odpravnik poslov Summonte in general Bodrero, kjer so jima naznanili vsebino pisma dr. Ninčića zborničnemu predsedniku Jovanoviću in dejstvo, da se je vsled njegove obolelosti odgodila ratifikacija konvencij.

Vznemirjive vesti iz Bolgarske

BEOGRAD, 13. Listi prinašajo alarmantne vesti iz Bolgarije: Po neki vesti je vlada prepovedala vse telefonske razgovore med posameznimi okrožji. Sofijski trgovci so zaprli svoje trgovine. Straže na ulicah so pomnožene. Čim dalje bolj se množe glasovi o vstaji. Po drugi vesti je ukaz o mobilizaciji že podpisan. Včeraj ob 8. uri dopoldne je prispel v Sofijo Todor Aleksandrov. Ko je odhajal, so mu dijaki na kolodvoru priredili ovacije. Pokret opozicije se čim dalje bolj širi. Kakor izgleda, vlada proti vsemu temu nima moči.

MacDonaldove izjave

v dolnji zbornici

Za sklicanje konference za obnovo sveta

LONDON, 13. Po treh tednih, ki so potekli od padca Baldwinove vlade sem, se je danes zopet otvorila poslanska zbornica. MacDonald je imel značilen govor, kjer je pokazal svojo trdno voljo ostati na vladi kljub vsem neprilikam, ki mu jih pripravlja opozicija. Apeliral je na odgovornost vsakega posameznega poslanca ter opozoril, da bo obrezuspešil vse tiste navadne majhne manevre opozicije, radi katerih se lahko zahteva nepredvideno glasovanje za strmoglavljenje vlade.

«Vlada — je rekel odločno MacDonald — bo odstopila le tedaj, ako bo premagana v svojih temeljnih stališčih in ko bodo odgovorni načelniki katerisibodi stranke vložili predlog za nezaupnico. Sploh pa — je dostavil —, četudi bi vlada padla jutri, bi pustila za seboj neizbrisne sledove v angleški zgodovini.

Proti spletkarenju nasprotnikov

Ministrski predsednik je nato izrazil željo, da bi se spremenile dosedanje navade v poslovanju zbornice. «Do danes je slonel parlament le na ramenih strank in skupin. Namesto tega bi bilo želeti, da bi si posamezni poslanci usvojili gotovo svobodo v svojih dejanjih, in pri glasovanju ter tako nastopali kot odgovorni člani zbornice in ne samo kot pripadniki gotove stranke ali skupine. Vem, da je moja vlada vlada manjšine — je dalje razlagal MacDonald —, zakar prevzemam vso odgovornost za položaj ter zahtevam zato privilegij, da se bodo glasovanja o vprašanjih, ki ne zadenejo v temeljno bistvo laburističnih predlogov, smatrala kot priporočila za vlado in ne kot nezaupnica.

Iz gotovih ozirov je moj slučaj osamljen v zgodovini Anglije. Prvič sedaj je stranka dela prišla na vlado ter prevzela s tem zvezano odgovornost. Ampak vlada je osumljena v državi. Najsilnejši napori nasprotnikov so skušali povzročiti paniko med prebivalstvom. Moram se zahvaliti možem, ki so storili svoje, da so položniki hranilnih vlog ostali mirni.

Pri tem je MacDonald zavrnil vesti, da misli vlada vreči na tržišče ogromna posojila ter začeti politiko zapravljanja in podpiranja teženj delavstva. S tem je ministrski predsednik vnaprej odgovoril na očitanja, ki so se delala novi vladi v teh treh tednih. S srečnim spoznanjem se mu je posrečilo vdušiti velik del razburjenosti opozicije.

Ministrski predsednik je nato naznanil, da bo mirovna pogodba s Turčijo pred ratifikacijo predložena zbornici, ki bo imela priliko razpravljati tudi o predlogih gospodarske državne konference. Podpore za zidanje hiš se bodo izplačevale v bodoče na drugačnih podlagah, tako da bo v resnici mogoče zidati hiše po povprečni ceni 500 šterlingov. Končno je govornik napovedal preureditev sedanjega sistema zavarovanj.

Francija in Nemčija

Ministrski predsednik je tudi naznanil, da bo dogovor za Tanger predložen zbornici v odobritev, nakar je začel govoriti o zunanjepolitičnem položaju. Z ozirom na reparacije je razložil nekatere svoje predloge, ki obstojajo v načrtu za začasno rešitev evropskega vprašanja v pričakovanju, da bodo Zedinjene države Amerike po končani volilni borbi za izvolitev predsednika sodelovale na pogajanjih za končnoveljavno ureditev tega vprašanja. Franciji se bi po tem načrtu ponudil rok 20 let, tekom katerih ne bo Anglija zahtevala od nje nikakih plačil na račun vojnih dolgov, pod pogojem, da pridejo s privolitvijo Francije nemške finance pod kontrolo Društva narodov, ki bi s tem prevzelo obnovo Nemčije na način, kakor se je to zgodilo v slučaju Ogrske in Avstrije. Od Društva imenovan visoki komisar bi v Berlinu izvrševal strogo kontrolo nad nemškimi financami. Nemčiji bi bil dovoljen moratorij 2½ let, po katerih se bodo morala izvrševati plačila v višini, ki jo bo določila medzavezniška konferenca.

S postavitvijo visokega komisarja v Berlinu bi izginila vsa vprašanja padanja valute, izhoda kapitalov, zalogov in podpiranja tajnega oboroževanja, tako da bi bilo na ta način rešeno tudi vprašanje vojaške kontrole. Francija bi morala izprazniti Porurje, zakar bi dobila druge, za Nemčijo manj drage zaloge. Demilitarizacija gotovih pokrajin pod mednarodno garancijo bi lahko prišla takoj v pretres. Posojilo Nemčiji bi končno spopolnilo ta načrt.

Vsled priznanja Rusije je izjavil MacDonald, da upa na vzpostavitev znatnega dela trgovine ter izrazil pri tem svoje obžalovanje, da se je tako dolgo odlašalo s tem korakom napram sovjetski vladi.

MacDonald je govoril nato o stanju odnošajev napram Rusiji ter se izjavil pripravljenega za čimprejšnjo zaključitev tozadevnih pogajanj v interesu obeh držav, pri čemer pa je pripomnil, da bodo vsi važnejši sklepi predloženi parlamentu. Pri tem so se čuli medklici konservativcev. «Ne zametujte našega denarja», se je klicalo iz vrst opozicije.

V odgovor na nek medklic je ministrski predsednik pripomnil, da ni še vlada vzela v pretres vprašanje imenovanja poslanika v Moskvi. Ministrski predsednik je zavrnil trditev, da je ruska vlada odlašala z odgovorom na angleško noto, ter je rekel, da se je Čičerin obnašal zelo vljudno.

Na koncu svojega govora se je MacDonald dotaknil angleških odnošajev napram Franciji ter pri tem naznanil, da je rešitev položaja v Palatinatu vprašanje dni. Izrazil je nado, da bo mogoče priti do mednarodnega dogovora za splošno skrčenje oboroževanja, ter dostavil, da bi smatral za svoj največji uspeh kot minister za zunanje stvari, ako bi mogel to doseči. Izrekel se je tudi za pripustitev Nemčije in Rusije v Društvo narodov.

Ministrski predsednik MacDonald je govoril skoro 2 uri ter je dosegel s svojim govorom precejšen parlamentaren uspeh.

Odmevi MacDonaldovega govora v Parizu

PARIZ, 13. K izjavi MacDonalda v angleški posl. zbornici za sklicanje mednarodne konference pripominja «Matin» sledeče: Ta izjava bo gotovo zadela na odpor. Mednarodna konferenca in tudi konferenca vlad bi mogla priti do zadovoljivih uspehov le po izročitvi poročil s strani izvedencev in njihovi proučitvi po medzavezniškem organu, ki bi moral biti vezan na versaillesko mirovno pogodbo. Ta organ bi izdelal splošen načrt za reparacije in drugega za zaščito. Tudi ne more Francija dati iz rok zalogov in garancij za druge, manj produktivne.

Za zboljšanje franka

Tardieu in Klotz napadata vlado

PARIZ, 13. Po viharnih sejah, ki so precej zmanjšale ugled francoskega parlamentarizma, se je vrnil v francosko zbornico spet mir. Nadaljevala se je razprava o vladnem načrtu za zboljšanje franka. Zbornica je napeto pričakovala govor znanega državnika Tardieu-a. Tardieu je očital vladi, da ni imela poguma izvesti svojih nekdanjih fiskalnih načrtov, ampak da je čakala do 14. januarja. Do tedaj ni nikdo mislil resno na onih 70 milijard visečega dolga, ki so krive današnjega padca franka. Ravno v tem dolgu moramo iskati vzroke sedanjega gospodarskega položaja na Francoskem. Res je, da je špekulacija tudi veliko pripomogla k padcu franka. Vlada bi morala torej v prvi vrsti gledati, da se zniža dolg in na drugi strani skrbeti, da se zatre špekulacija vsaj na borzah s frankom. Toda dosedanji ukrepi vlade niti zdaleč ne odgovarjajo tem zahtevam.

Nato je povzel besedo nekdanji finančni minister Klotz. Nastopil je proti 20% povišanju izravnega davka; po njegovem mnenju bi bil boljši sistem posojila z nagrado, ki bi bilo podpisano v tuji valuti ali v zlatu. Kajti sama naznanitev 20% povišanja izravnih davkov je povzročila povišanje cen v notranjosti in bo gotovo izzvala izhod kapitalov. To bo povzročilo spet nov padec franka. Ob zaključku je izjavil Klotz, da bo sicer glasoval za povišanje direktnih davkov, a da se bo postavil proti zvišanju indirektnih davkov.

Nato je bila razprava zaključena. Na vrsti je sicer še veliko govornikov, toda vlada bo zahtevala najbrže zaključitev razprave o 3. členu načrta, ker bi se sicer proučevanje ostalih členov preveč zavleklo.

Konferenca za razorožitev

PARIZ, 13. Kakor znano, je sprožil angleški ministrski predsednik MacDonald misel, da bi se sklicala mednarodna konferenca za razoroženje. Vesti, ki prihajajo iz New-Yorka, pravijo, da ni predsednik Coolidge načeloma nasproten tej ideji. Toda predsednik je mnenja, naj bi se posamezne države prej sporazumele glede posameznih predlogov, ker on ne mara prisostvovati samo kakim platoničnim razpravam. Konferenca bi v glavnem razpravljala o naslednjih točkah: 1. omejitev števila križark, 2. zmanjšanje tonaže podmornikov, 3. določitev števila zrakoplovov, ki jih sme imeti posamezna država. Najprej bi se morali sporazumeti Anglija in Francija, nato še Združene države; Japonska bi brzkone ne ugovarjala.

NEW-YORK, 13. «New-York Herald» piše o konferenci za razorožitev: Za sklicanje take konference bi ne smelo biti nikakega obotavljanja. Harding je sicer izvršil precej dela, toda to delo ni še dovršeno, in zdaj ga je treba dokončati.

Pristanišče Vera Cruz odprto mednarodnemu prometu.

NEW-ORLEANS, 13. Mehikanski konzul je naznanil, da je general Obregon odprl pristanišče Vera Cruz mednarodnemu prometu.

Čičerinova spomenica Mussoliniju

MOSKVA, 13. Čičerin je poslal on. Mussoliniju sledečo spomenico: Gospod minister! Čast mi je, da v imenu Zvezne vlade ruskih sovjetskih republik potrdim prejem vaše spomenice z dne 7. februarja t. l. Sovjetska vlada jemlje z zadoščenjem na znanje izjavo kr. italijanske vlade glede priznanja «de jure» vlade Zveze ruskih sovjetskih in socijalističnih republik z vaše strani in beleži z zadovoljstvom podpis trgovske pogodbe med Italijo in Zvezo. Zvezna sovjetska vlada smatra za prijetno dolžnost povdarjati, da je zadovoljiv uspeh njenih pogajanj z italijansko vlado in rešitev vprašanja priznanja «de jure» v obilni meri učinek prijateljstva, ki ga je kazala italijanska vlada in ki je odsevalo iz vaših izjav z dne 30. novembra in dne 31. januarja napram pooblaščenemu zastopniku zvezne vlade Jordanskemu. Zvezna vlada Ruskih sovjetskih in socijalističnih republik si šteje tudi v čast izraziti svojo veliko zadovoljnost spričo vaših izjav glede odločitve italijanske vlade, da brez odlašanja imenuje poslanika kr. vlade pri zvezni sovjetski vladi, in da namerava v najkrajšem času predlagati kr. vladi odobritev kandidature zveznega sovjetskega poslanika. Tudi zvezna vlada je prepričana, da bo — kakor ste se izrazili v svoji spomenici z dne 7. februarja — popolna vzpostavitev diplomatičnih odnošajev imela blagodejen vpliv na razvoj trgovskih odnošajev in bo pospeševala prijateljsko sodelovanje med obema narodoma.

Požar na italijanskem parniku v Bombayu

LONDON, 12. Reuterjevemu dopisnemu uradu poročajo iz Bombaya, da je na italijanskem parniku «Piave», katerega je lastnica neka tržaška paroplovna družba, izbruhnil ogenj, ki je povzročil nekoliko škode na tovoru bombaža, s katerim je bil parnik naložen. Parnik je pluł iz Carachija v Barcelono in Antwerpen.

Pred sklenitvijo prijateljske pogodbe med Turčijo in Nemčijo.

LONDON, 13. «Morning Post» poroča, da je dospel v Carigrad zastopnik nemške vlade Freitag, da sklene prijateljsko pogodbo, ki bo podlaga vzpostavitvi rednih odnošajev med Turčijo in Nemčijo.

Hud spopad med nacijonalisti in separatisti v Palatinatu

PARIZ, 13. Dopisnemu uradu Havas poročajo iz Tirmansensa v Palatinatu, da so meščani zavzeli z naskokom poslopje okrajnega glavarstva, kjer so bili zabarikadirani separatisti. V hudi borbi, tekom katere je bilo poslopje zažgano, je bilo ubitih 14 oseb, med njimi 6 separatistov. «Mittag» pa poroča, da je bilo pri tej priliki ubitih okoli 60 oseb. Oblastva so proglasila obsedno stanje in razpustila nekatere nacijonalistične organizacije.

Separatizem v Palatinatu

Angleška, francoska in nemška javnost se zadnje mesece razburja nad novim problemom, ki je nastal s političnim nastopom separatizma v Palatinatu (Rheinpfalz).

Separatizem v Palatinatu, ki predstavlja doslej del Bavarske, se je pojavil z večjo silo v dobi, ko se je nahajala bavarska vlada v konfliktu z berlinsko in ko je bilo pričakovati, da postane Bavarska glavni tabor in akcijsko izhodišče monarhistične reakcije v Nemčiji. Takrat se je pojavil med prvimi palatinskimi separatisti tudi socijalistični državni poslanec Hoffmann in gibanje je kmalu zavzelo večje dimenzije. Po vzgledu separatistične akcije v sosednem Porenju se je naposled proklamirala nova vlada za Palatinat, popolnoma neodvisna od Bavarske. Nekateri separatisti so hoteli le ločitev od Bavarske in ustanovitev Palatinata kot samostojne zvezne nemške države, večina pa je hotela popolno ločitev tudi od Nemčije same. Stara zakonita vlada Palatinata je morala pobegniti izven dežele v Heidelberg, in v Speyer-ju se je konstituirala nova separatistična vlada.

Pred par tedni pa so mladi neznani nacijonalisti v nekem hotelu nenadoma napadli skupino vodilnih separatistov ter predsednika in več uglednih članov kratkomalo postreljali ter utekli. Ta politični umor je učinkoval močno tudi na francosko in angleško javnost. Generalni angleški konzul v Monakovem Clive je po nalogu angleške vlade in v sporazumu s Francijo preiskal politično stanje in podal nato referat v Londonu. Rezultat te raziskave je objavil in v sledečem navajamo poglavitne Clivove ugotovitve.

Clive pravi, da je masa prebivalstva v Palatinatu po ogromni večini nasprotna takoimenovani avtonomni, to je separatistični vladi. Ta vlada se drži le vsled francoske pripomoči. Od separatistov je 75 odstotkov po svojem pripadništvu doma izven Palatinata; med njimi je mnogo zlikovskih tipov, avanturistov, zlasti v upravnih zadevah večina povsem neizkušena.

Kar se pa tiče separatističnega gibanja samega, pa pravi Clive, da je duhovščina, katoliška kot protestantska, delavstvo in večina prebivalstva po velikih mestih zoper ločitev od Bavarske. Velik del prebivalstva pa je brezbrižen, kar se tiče ločitve od Bavarske, toda nasprotuje popolni ločitvi od Nemčije.

Vendar pa obstoja v gotovih slojih osobito med kmeti in delavci-socijalisti, iz strahu pred berlinskim militarizmom, razpoloženje za Porensko državo, ki bi obsegala tudi Palatinat in ki bi bila neodvisna od Rajha. Pri kmetih in delavcih vlada namreč silen odpor proti vojni in želja po miru — za vsako ceno. Kmetje so povsem indiferentni, njim je vseeno, katera vlada ali država zmaga, oni hočejo le, da že enkrat pridejo v miren položaj in se posvetijo svojemu delu.

LENIN

Slavni ruski socijalist Černov je razgrnil v listu «Volja Rosiji», veliko in poučno sliko o Leninovi osebnosti.

Uvodoma naglaša, da hoče govoriti o Leninu povsem objektivno: brez predsodkov in nepristransko, da hoče biti pravičen nasproti temu svojemu nasprotniku.

Lenin je bil velik človek. On je bil vodja in glava vsega gibanja, ki mu je bil zasnovatelj. Lenin ni poznal sentimentalnosti. V politiko ni dopuščal moraličnih in etičnih elementov. To vse je bilo zanj neumnost, laž. Politika pozna samo eno čednost: voljo za moč. Politika ne sme poznati neodločnosti. Če je neki pruski general rekel, da vojna je nadaljevanje politike z drugimi sredstvi, pa je hotel Lenin, da bodi politika nadaljevanje vojne z drugimi sredstvi. In ker je politika trajna vojna, so dosledno temu zakoni vojne smernice politike.

Lenin sam je izjavil odkrito, da noče biti pravičen nasprotnik. Pojm pravičnega nasprotnika je bil zanj nesmisel, meščanski predsodek. Borcu proletariata je celo v dolžnost, da nasproti nasprotnikom pušča na strani vse pomisleke. Nasprotnika treba zavajati tudi z neresnico, pretiravanji in sumničenji, da se ga postavi v slabo luč. Ta načela je Lenin proglašal s cinično brutalnostjo. Iz poštenega prepričanja se je Lenin postavljal onkraj vesti, in zlasti tudi v boju proti menjševikom. Ravno s tem, da je puščal na strani vsa pravila vesti, zvestobe in vere, je ostajal «sam sebi zvest».

Njegov nauk je bil, da višek razrednega boja mora biti občanska vojna. Razredni boj je bil zanj še ne razvita oblika občanske vojne. Tak je bil tudi spričo cepitev in sporov v lastni stranki: posezal je tudi po najstrašnejših sredstvih. Bil je to borec po poklicu, ki je vedno iskal sredstev, da zruši vsakega nasprotnika. Pri tem se je razvila v njem občudovanja vredna hladnokrvnost. Nikdar ni izgubil nade, da se vendar le izmota iz težavnega položaja. Celotnost te narave in pa močni življenski nagon sta mu odpirala poti k notranjemu duševnemu opredeljenju. Po vsakem neuspehu, po vsakem udarcu usode in po vsakem porazu se je zopet vzravnal duševno in nobena sramota mu ni mogla do živega. Zopet je začel znova. Bil je to trd, jak političen in strankarski borec, mož, ki je znal vzbujati v pristaših navdušenje in jakost volje ter ohranjati v njih vero v same sebe. Nikdar ni dopuščal, da bi strankarska nadutost — kakor se je sam izražal — počivala na lavorikah in da bi se ne menila za grozečo nevarnost. Vedno je znal imponirati svojim pristašem.

Često pokladajo ljudje orožje, ne da bi pričakovali konca, ker nočejo brezkoristno izrabljati svojih moči in doprinašati žrtve brez koristi. Ne mislijo pa na to, da bi jim mogel kak slučajni uspeh pomagati iz težavnega položaja. Lenin je bil drugačen. On je izrabljal svojo odporno silo do zadnje kaplje, pa naj so se vsi elementi zakleli proti njemu. Taka nepremišljena premišljenost je bila dana naravi Leninovi v veliki meri. Zato se je dejstvo, da je Lenin često rešil svojo stranko iz najtežavnejših položajev, zdelo njegovi okolici in veliki masi kakor pravo čudo. Lenin ni imel obsežen, pač pa intenziven, prožen in skrajno iznajdljiv razum. Mojster je bil v precenjevanju političnih položajev in je z nenavadno bistrostjo pogodil, kar je bilo najznačilnejše v položaju. Imel je neposredno zdrav pogled za taktične stvari.

Lenin je bil izvrsten revolucijonaren borec, državniška delovna moč. Ni pa bil državnik daljnega pogleda, ko je šlo za velike stvari, ideje in programe, ki niso prikrojeni od danes do jutri, marveč za cela zgodovinska razdobja. Primer za to je dejstvo, da je s svojim agrarnim programom, kakor ga je v devetdesetih letih izdelal za socijalistično stranko, popolnoma ponesrečil. Pozneje je spretno operiral z raznimi gesli, ki jih je vzel od istih socijalističnih revolucijonarcev in ki jih je skozi desetletje pobijal z vso silo in vsem temperamentom. Njegov omejeni politični razum je imel na sebi nekaj sijajnega. Ko pa je šlo za velike politične razmere, je doživljal vedno polom.

Tudi Lenin je moral upoštevati duševno svojstvenost ruskih revolucijonarcev in intelektualcev: njihov nagon k teoretiziranju in filozofiranju. Če je pri ruskih marksistih nastala zmešnjava v teoretičnih naziranjih in so se hotele pojavljati razne sekte, je Lenin z lastno mu vstrajnostjo proučeval dela raznih evropskih mislecev, ki so veljali kot filozofski voditelji in avtoritete raznih sekt. Potem je spisal celo knjigo, kjer jih je ozmerjal kot neumne fantiče, istotako kakor tudi svoje lastne pristaše. S tem pa je pokazal le svojo absolutno nezmožnost za filozofiranje. Tudi v tej knjigi je ostal isti Lenin, ki niti slutil ni svojih pomanjkljivosti, ponižujoč in podcenjujoč svoje nasprotnike. Pri tem pa je svoje nedostatke kazal še kot večje, nego so bili v resnici.

Kot človek, ki «ima resnico v žepu», ni imel spoštovanja in ni imel ne tistega svobodonosnega patosa ki je lasten vsakemu individuelnemu duševnemu ustvarjanju. Marveč je bil povsem prežet od čisto azijatske ideje, da bi iz vsega — tiska, jezika, javnega govorniškega odra in celo tudi iz znanstvenega razmišljanja — napravil monopol za eno samo, gospodovalno stranko. Bil je sličen tistemu muslimanskemu despotu, ki je menil o zakladih aleksandrinske knjižnice: če je zapisano v njih tisto, kar je v koranu, potem niso potrebni; če pa je zapisano kaj drugega, potem pa so škodljivi! Vendar se je v mejah te omejenosti razvil do velike moči in svojstvenosti. V njegovih tezah ni bilo nič nedoločnega in nejasnega, razen v slučajih, ko je hotel iz diplomatskih vzrokov kaj prikriti. Tudi kot govornik ni bil sijajen marveč včasih celo neroden — posebno v polemiki — pač pa je znal s svojo zgovornostjo užigati umetalne ognje. Bil je silno napadalen in osoren. Pri tem pa vendar ni bil dogmatik. Zanj je bil uspeh vse. Prožen in iznajdljiv je bil njegov razum pri izbiranju sredstev. Zato je bil suženj svoje volje. Njegova volja je bila v resnici psihološki pojav. Z njim so položili v grob najznamenitejši značaj, kar jih je porodila ruska revolucija.

Vsekdar je z nasiljem uveljavljal svojo voljo, ki si je hotela podrediti druge ljudi. Hotel je biti solnce, od katerega naj bi vsi dobivali luč. Ni pa maral slavljenja in sijaja. Brezsrčnost, ki jo je kazal, mu je bila le stvar razuma, vedno naperjenega proti nasprotnikom njegove stvari. Napram svojim bližnjim pa je bil prijazen, dobrodušen, veder, priprost tovariš. Toda, dobrodušnost ni isto, kar dobrotnost. Njegova dobrodušnost je izvirala le iz samozavesti o svoji moči. Resnično notranjo dobrotnost pa je smatral Lenin kot človeško slabost.

Vse svoje življenje je posvečal boju za delavski razred. Ali, ljubezen njegova do delavca ni bila tolika, kakor sovraštvo njegovo proti živemu izmozgovalcu. Lenin je ljubil proletarijat s tisto gospodovalno, despotično zahtevajočo in kruto ljubeznijo, s katero je nekdaj tudi Torquemado — španski inkvizitor in krutež — ljubil človeštvo in ga hotel rešiti.

Tiste pa, ki so služili njegovi stvari, je ljubil na svoj način. Rad jim je odpuščal pogreške, čeprav jih je včasih temeljito karal. Tu ni poznal maščevalnosti ali zlobe. Nasprotnike svoje stvari pa ni smatral kot žive ljudi, ampak kot abstraktne veličine, ki se morajo uničiti. Že radi kake duševne, čisto idealne opozicije, če je bil trenutek kritičen, je dal — ne da bi trenil z očesom — postreljati tudi stotine ljudi. On sam pa se je rad smejal in šalil brezskrbno z otroci ter se je ljubeznivo igral z malimi psi in mačkami. On sam ni bil brez morale, čeprav so v njegovih prsih živeli legijoni strasti, ki so rušile vsa moralična pravila in zapovedi. Njegovo duševno življenje je bilo kaj enolično, toda v tej enoličnosti je bil skrajno nevaren. Bil je političen borec v areni socijalnih bojev in kot tak je poznal le eno strast: boj za uveljavljanje svoje volje v oblikah političnih dogodkov. Da je bil obseden od ene same ideje: to je bila njegova slabost in njegova moč! Diktatura proletarijata, kakor jo je hotel on, je imela na sebi žig njegove osebnosti. Kakor je diktatura proletarijata nad masami potrebna, tako je v proletarijatu samem potrebna diktatura voditeljev nd ostalo maso. Takemu sistemu diktature je stal Lenin na čelu. To pa je v popolnem nasprotstvu s pravim socijalizmom kot sistemom gospodarske demokracije! Ideja-ljubljenka Leninova je bila contradictio in adjecto! In to notranje protislovje je moralo slednjič neizbežno postati vir notranjega razkrajanja in razpadanja v stranki, ki jo je Lenin ustvaril.

Lenin je mrtev. Možje, ki vodijo stranko in ki jih je on sam izobličil po svojem uzoru, bodo pač mogli biti njegovi posnemovalci, težko pa njegovi nadaljevalci. Ta stranka je že v zadnjih časih začela v svoji usodi ponavljati njegovo osebno usodo: začenja se spreminjati v živega mrtveca. Lenin je ne more več galvanizirati s svojo voljo. Vsega se je dal nji in v nji se je izčrpal do kraja, kakor se je tudi ona izčrpala notranje. Ob svežem grobu njegovem se utegne pač tesneje strniti in podati obljubo zvestobe oporoki učitelja — tej oporoki, ki pomeni za minulost veliko, za sedanjost in bodočnost pa neskončno malo. Potem se pogrezne v vsakdanjost in zapade neizprosnemu zakonu razpadanja.

Tu je, seveda, le nekoliko glavnih potez iz velike slike, ki jo je sloviti ruski socijalist razgrnil o osebnosti Leninovi in njegovem življenskem delu.

Ob vstopu Rusije v svetovno vojno

Proti koncu svetovne vojne smo slišali splošen klic proti tajni diplomaciji. Nekateri so hoteli pripisati vzrok vojne tajni diplomaciji. Boljševiki so prvi z dejanjem pokazali, da hočejo pomesti s starim načinom sklepanja pogodb. Kakor hitro so se polastili oblasti, so objavili vse tajne dokumente svetovne vojne. Iz teh dokumentov je bilo razvidno marsikaj, kar je bilo javnosti do tedaj prikrito. Stara diplomacija je bila kompromitirana, in to ne samo ruska, ampak v vseh evropskih središčih so se čutili državniki več ali manj v zadregi. Po tem uvodu boljševikov se ni zdelo niti ostalim prizadetim vredno prikrivati resnico. In nastala je doba pisanja memoirov. Vse te objave bodo prihodnjim zgodovinarjem zelo olajšale delo.

V naslednjem prinašamo izvleček iz dnevnika ruskega zunanjega ministrstva iz tistih usodnih dni pred svetovno vojno. Iz njih je razvidno, kako energično se je Rusija potegovala za Srbijo, in zopet nam pokazujejo krivdo dunajske vlade, da je izbruhnila svetovna vojna.

16. julija. Tekom včerajšnje večerne zabave pri grofici Kleinmichel je vprašal italijanski poslanik barona Schillinga, kakšno stališče zavzame Rusija v slučaju nastopa Avstrije proti Srbiji. Baron Schilling je odgovoril brez obotavljanja, da ne bo Rusija na noben način dopustila kršenje integritete in neodvisnosti Srbije. Markiz Carlotti je pripomnil, da če je ruska vlada zares prišla do tega sklepa, potem bi bilo dobro poslati Dunaju nedvoumno izjavo v tem zmislu, ker on ima vtis, da se Avstrija pripravlja na take korake proti Srbiji, katerih posledice ne bo mogoče popraviti. Avstrija je prepričana, da bo Rusija sicer protestirala, vendar pa da se ne bo upala z dejanjem ščititi Srbijo pred morebitnim napadom od strani Avstro-Ogrske. Če bi se pa na Dunaju zavedali o neizogibnosti spopada z Rusijo, tedaj bodo preichtali posledice, preden se odločijo za preveč energično protisrbsko politiko.

Baron Schilling je rekel poslaniku, da zamore izrečno povdariti, da je Rusija trdno odločena se upreti ponižanju ali oslabljenju Srbije. Če pa je poslanikovo mnenje o razpoloženju Dunaja pravo, tedaj je najprej dolžnost zaveznika Avstro-Ogrske (t. j. bila namreč Italija takrat še) da opozori dunajsko vlado o nevarnostih njene sedanje politike, zakaj — je izrecno ponovil baron Schilling — Rusija je trdno odločena braniti srbsko neodvisnost in o tem ni nobenega dvoma.

Poslanik je obljubil, da odpošlje tozadevno v Rim brzojavko, v kateri bo predlagal italijanski vladi, naj pošlje dunajski vladi demaršo v tem zmislu. Istočasno pa je pripomnil, da bi podobna izjava od strani ruske vlade napravila večji vtis na Dunaju kakor pa svarilo Italije.

Baron Schilling je odgovoril italijanskemu poslaniku, da bi mogli na Dunaju smatrati takšno rusko izjavo za ultimatum, kar bi utegnilo položaj še poostriti. Krepko svarilo od strani Italije in Nemčije, t. j. njenih zaveznikov, bi bilo za Avstro-Ogrsko bolj sprejemljivo.

17. julija. Povratek avstro-ogrskega poslanika z dopusta.

Avstro-ogrski poslanik grof Szapari je izrazil željo, da bi rad takoj govoril z ministrom. Odgovorili so mu, da je Njegova Vzvišenost Sazonov šel za nekaj dni na deželo, da pa ga pričakujejo v Petrogradu jutri popoldne in da ga sprejme pojutrišnjem ob 11. predpoldne.

18. julija. Nj. V. Sazonov se je povrnil. Na kolodvoru ga je pričakoval baron Schilling, ki mu je poročal o svojem razgovoru z italijanskim poslanikom in o vsebini včerajšnjega telegrama z Dunaja, ki ga je poslal Šebeko. Minister je bil zelo v skrbeh in je pritrdil baronovemu mnenju, da je potrebno opozoriti Avstro-Ogrsko o ruskem stališču glede srbskega vprašanja. Minister je sklenil, da bo dal tozadevne izjave avstro-ogrskemu poslaniku.

Kmalu nato je sprejel Sazonov grofa Szaparyja, ki je v najmiroljubnejših izrazih zatrjeval, da ne namerava Avstrija najmanje poostriti svojega odnošaja napram Srbiji. Njegova zatrjevanja so bila tako pozitivna, da so popolnoma pomirila Sazonova, ki je kmalu po tem razgovoru izjavil baronu Schillingu, da ni potrebno nastopiti z grožnjami, ker je avstro-ogrski poslanik izrecno povdaril miroljubnost svoje vlade.

Zaupen telegram gospoda ministra ruskemu poslaniku na Dunaju.

Št. 1475. Petrograd, 22. julija 1914.

«Po semkaj došlih poročilih namerava avstrijska vlada staviti Belgradu razne zahteve glede sarajevskih dogodkov. Opozorite zunanjega ministra na prijazen toda energičen način na nevarne posledice takih korakov, ki bi nasprotovali časti Srbije. Po mojih poizvedbah pri francoskem zunanjem ministrstvu je razvidno, da spremlja tudi Francija z veliko skrbjo avstrijsko-srbske odnošaje in da ne more misliti na možnost neupravičenega ponižanja Srbije od strani Avstrije. Francoskemu poslaniku na Dunaju je bilo naročeno, naj priporoči avstrijski vladi zmernost. Po naših poročilih grajajo tudi v Londonu namero avstro-ogrske vlade povzročiti mednarodne komplikacije s srbskim konfliktom. Tudi vlada Velike Britanije je naložila svojemu dunajskemu zastopniku, naj poda tozadevne izjave avstrijski vladi. Jaz nisem izgubil še upanja, da bo na Dunaju prevladala trezna razsodnost nad vojevitimi strujami in da se bo Avstro-Ogrska po predčasnih svarilih od strani velesil vzdržala nepremišljenosti. Prosim Vas, da stopite v stik s svojim angleškim in francoskim kolegom, predno greste k grofu Berchtoldu v tej zadevi. Istočasno pa pomislite, da ne bi skupen ali istočasen nastop z vašimi demaršami položaja poostril, kar ni želeti. — Sazonov.»

23. julija. Tekom večerje ob 9ih zvečer je povedal grof Montereale, legacijski svetnik na italijanskem poslaništvu, gospodu Buecovu (ki upravlja en oddelek zunanjega ministrstva namesto kneza Trubeckoja), da je na italijansko poslaništvo prispela vest, da bo Avstro-Ogrska še istega dne stavila Srbiji popolnoma nesprejemljiv ultimatum. O tem ni prispelo na zunanje ministrstvo še nobeno poročilo, niti ne angleškemu, ne francoskemu poslaništvu in ne brzojavni agenturi. Zvečer je prosil avstro-ogrski poslanik grof Szapary po telefonu, naj bi določili uro, kdaj bi mogel govoriti naslednje jutro z ministrom.

24. julija. Zjutraj zgodaj je prispela na zunanje ministrstvo brzojavka iz Belgrada, s katerim se potrja včerajšnja vest na italijanskem poslaništvu. Ko so izročili ministru brzojavko, je rekel: «C'est la guerre européenne». (Evropsko vojno imamo.) Takoj so poslali po avstro-ogrskega poslanika, medtem pa je Sazonov osebno sporočil njegovemu veličanstvu o avstrijskem ultinatumu. Njegovo veličanstvo je vzkliknilo: «To je nezaslišano!» — in ukazal, da ga je obveščati o naslednjih dogodkih.

Baron Schilling je opozoril finančnega ministra Barka, da bi bilo dobro spraviti naše naložbe iz Nemčije na Rusko.

Francoski poslanik je priredil zajutrek v svrho izmenjavanja misli, pri katerem so se nahajali razen Sazonova in angleškega poslanika tudi rumunski poslanik. Minister je prosil poslanike, naj sporoče svojim vladam, da se izdela načrt za skupno akcijo.

Ob 3 popoldne se je vršilo ministrsko posvetovanje, na katerem so se sprejeli-le sklepi: 1. Skupno z ostalimi državami prositi Avstrijo, da podaljša rok ultimatuma. Na ta način bi bila dana možnost, da dobe ostale države vpogled v uspeh preiskave sarajevskih dogodkov. 2. Srbija se priporoča, naj se ne spusti v boj z Avstrijo, ampak naj umakne svoje čete in prosi velesile za posredovanje. Istočasno je ministrski svet načeloma sklenil, da se mobilizirajo štirje vojaški okraji (Odesa, Kijev, Moskva, Kazan) in obe vojni mornarici (baltiška in črnomorska). Ta akcija mora veljati kot priprava za morebitni spopad z Avstro-Ogrsko, ne sme se pa smatrati kot naperjena proti Nemčiji.

Sazonov je priporočil največjo vzdržnost v odgovoru na avstrijski ultimatum.

Zvečer je prišel nemški poslanik k zunanjemu ministru. On je skušal opravičiti postopanje Avstrije in se je skliceval na to, da je preiskava dognala krivdo srbske vlade. V pogovoru z grofom Pourtalès je Sazonov energično grajal postopanje dunajskega kabineta. Opozoril je na nesprejemljivost avstrijskega ultimata. Avstrija je z njim pokazala nebrižnost napram velesilam, ker je s kratkoročnim ultimatumom preprečila, da bi velesile dobile vpogled v izid sarajevske preiskave.

Grof Pourtalès je šel očividno razburjen. Sklep Rusije, da bo stala ob strani Srbije, je napravil nanj globok vtis.

Francoski poslanik, ki je med tem čakal na sprejem v drugi sobi, je rekel baronu Schillingu, da položaj ni brezupen. Svoj optimizem je utemeljeval s tem, da se Nemčija ne bo odločila podpirati Avstrijo, ker se zaveda posledic, ki se ne bi dale preprečiti. «Nikdar ni bil naš položaj tako ugoden, ker vlada med nami največja sloga.»

DNEVNE VESTI

Samo še danes in jutri

je čas za naznanitev terjatev pri bivši avstrijski poštni hranilnici (vložnih knjižic in tekočih računov). Opozarjamo prizadete, da pošta po petku ne bo več sprejemala naznanitev v nobenem slučaju in da bodo tisti, ki svojih terjatev ne naznanijo do 15. februarja 1924., ob vsako pravico do izmenjave denarja, ki so ga imeli pri bivši avstrijski poštni hranilnici.

Samo še danes in jutri je nadalje čas, da se volilni upravičenci lahko prepričajo v občinskih uradih, ali so vpisani v volilske imenike ali ne. Kdor ni vpisan, naj vloži reklamacijo še danes ali najkasneje jutri. Tozadevna obvestila daje prizadetim urad pol. društva «Edinost» v Trstu, ul. S. Francesco d'Assisi 20, I. in jim gre tudi v vsem na roko.

Nihče naj ne zamudi važnega roka 15. februarja!

Izmenjava zadružnega denarja

Tukajšnja kr. prefektura nam javlja:

Slovanske zadruge (Le Casse rurali e di risparmio slave), ki jim svoj čas niso bile izmenjane krone, katere imajo naložene pri kreditnih zavodih onstran meje, morajo predložiti do 15. marca 1924. tukajšnji zakladni delegaciji (Delegazione del Tesoro) prošnje na prostem (nekolkovanem) papirju. V prošnji je treba označiti svoto kron, ki se ima izmenjati. To svoto tvori saldo od 3. novembra 1918., povečan z obrestmi do 9. aprila 1919., ali pa sedanji kredit, ako znaša manj nego prejšnja svota. K prošnji naj se priloži bilanca od 31. decembra 1923. in izvleček iz tekočega računa, ki ga izda dolgujoči zavod in ki naj vsebuje ves promet na podlagi tega računa od 3. novembra 1918. do 31. decembra 1923.

Dosedanje volitve v Italiji

Ker stojimo že tik pred novo volilno borbo, iz katere naj izide novo zastopstvo italijanskega naroda, bo gotovo zanimalo čitatelja, kedaj so se vršile vse dosedanje volitve v Italiji, odkar je postalo Italija ustavna država (1848.). Prejšnja zakonodajna doba, ki se je zaključila z razpustitvijo dosedanje [illegible] 25. januarja 1924., je bila XXVI. V naši [illegible] so se vršile potemtakem šestindvajsete volitve in letošnje bodo sedemindvajsete.

V naslednjem podajamo pregled črez vse dosedanje volitve z navedbo dneva, ko so se vršile in načelnika vlade, pod katero so se vršile.

1.	zakonod.	doba	27.	4.	1848.	(Balbo)
2.	zak.	doba	22.	1.	1849.	(Gioberti)
3.	„	„	15.	7.	1849	(D'Azelio)
4.	„	„	9.	12.	1849.	(D'Azelio)
5.	„	„	8.	12.	1852.	(Cavour)
6.	„	„	15.	11.	1857.	(Cavour)
7.	„	„	25.	3.	1860.	(Cavour)
8.	„	„	27.	1.	1861.	(Cavour)
9.	„	„	22.	10.	1865.	Lamarmora
10.	„	„	10.	3.	1867.	(Ricasoli)
11.	„	„	20.	11.	1870.	(Lanza)
12.	„	„	8.	11.	1874.	(Minghetti)
13.	„	„	5.	11.	1876.	(Depretis)
14.	„	„	16.	5.	1880.	(Cairoli)
15.	„	„	29.	10.	1882.	(Depretis)
16.	„	„	23.	5.	1886.	(Depretis)
17.	„	„	23.	11.	1890.	(Crispi)
18.	„	„	6.	11.	1892.	(Giolitti)
19.	„	„	26.	5.	1895.	(Crispi)
20.	„	„	21.	3.	1897.	(Rudini)
21.	„	„	3.	6.	1900	(Pelloux)
22.	„	„	6.	11.	1904.	(Giolitti)
23.	„	„	7.	3.	1909.	(Giolitti)
24.	„	„	26.	10.	1913.	(Giolitti)
25.	„	„	16.	11.	1919.	(Nitti)
26.	„	„	15.	5.	1921.	(Giolitti)
27.	„	„	6.	4.	1924.	(Mussolini)

Od začetka 1. do konca 8. zakonodajne dobe t. j. od l. 1848. do 1865. je bil sedež parlamenta v Turinu, glavnem mestu Pijemonta. Tedaj (v l. 1848.) Italija še ni bila sjedinjena, temveč so se še le začele borbe za združitev vseh italijanskih dežel pod žezlom savojske vladar-

ske hiše. Z nastopom 9. zakonodajne dobe se je parlament preselil v Firenze, kjer ga je otvoril kralj Viktor Emanuel II. s kronskim govorom dne 18. novembra 1865. Firenze je bil sedež italijanskega parlamenta do 27. novembra 1871., potem ko so italijanske vladne čete zavzele Rim, ki je bil proglašen za glavno mesto zedinjene Italije. Sedanji kralj Viktor Emanuel III. je imel do sedaj šest kronskih govorov, prvega 23. februarja 1902., s katerim pa je le otvoril novo zasedanje prejšnje zbornice. Prvo novo zbornico je otvoril 30. novembra 1904. Prve državnozborske volitve po vojni so se vršile 16. novembra 1919. Teh se prebivalci novih pokrajin še niso udeležili, pač pa drugih 15. maja 1921., ki so ostale našemu ljudstvu v žalostnem spominu vsled grozovitih nasilstev, ki so jih zagrešili nad njimi fašisti. Letos pojdemo torej vdrugič na volišče, gotovo ob boljših varnostnih razmerah, ker se predvideva, da bo sedanja vlada skrbela za red, mir in volilno svobodo.

Brezobzirnost šolskih oblasti

napram našemu učiteljstvu se je že velikokrat pokazala. Koliko njih je bilo že pognanih, disciplineranih, odstavljenih, preganjanih. Žalostno je tudi dejstvo, da nima danes učiteljstvo v svojih nadrejenih oblastvih nobenega prijatelja ne nobenega, ki bi mu bil količkaj naklonjen. Sicer se ne bi dogajale take gorostasne stvari, ki jih ni mogoče opravičiti. Taka gorostasnost je na primer to, da morajo učitelji osebno prinesti svoja spričevala iz najbolj oddaljenih krajev v Trst, ko gre za kako nameščenje. Vemo za slučaje, da so nekatere gospodične učiteljice dobile pozno v večer nujen poziv, naj takoj prinesejo zrelostno izpričevalo. Nekatere je samo pot stala 100 lir sem in tja ne glede na štrapace v sedanjem zimskem času.

Iz idrijskega okraja so morale učiteljice v Trst le, da predložijo par dokumentov, ki bi se brez vsake nevarnosti lahko poslali po pošti. In idrijski okraj je eden najnesrečnejših, kar se tiče prometnih sredstev. Čemu to tratenje časa? Z učiteljstvom ni treba obzirnosti, a mučiti ga brez vzroka ni upravičeno in ne bo. Radovedni smo, zakaj se taki uradni posli bolje ne uredijo, ko bi se brez velike modrosti lahko uredili uradom in strankam primerno. Kdo nosi odgovornost za tako nerodno in zamudno prakso, nas ne briga. Želeti bi pa bilo, da imajo odločilni činitelji poleg izrednega birokratičnega smisla tudi nekoliko srca za preizkušeno učiteljstvo.

Strossmayerjeva misel

Povodom 109. obletnice Strossmayerjevega rojstva je priobčila splitska «Nova Doba» članek pod naslovom «Strossmayerjeva misel». Pisec ugotavlja, da je Strossmayer s svojimi idejami ravno danes najaktualnejši. To pa zato, ker je bila njegova misel široka in obsežna ter ni poznala ozkih mej, ki jih postavljajo mali duhovi.

Pisec navaja iz nekega Strossmayerjevega članka iz leta 1848, besede, ki so aktualnega pomena za vsa naša plemena, pa tudi za nas v Italiji z ozirom na sedanje dogodke v našem taboru.

«Pomislimo, kolikokrat se dogaja v najprosvetnejših parlamentih, da se stranke pogajajo za kake višje svrhe, da vsaka nekaj popušča, da se zedinijo potem za nekaj tretjega. Pri nas tega ni, marveč daj z glavo ob zid, kakor da imamo bogve koliko glav v zameno!»

V svoji postni poslanici v letu 1881. je menil Strossmayer o bratih pravoslavne vere: «Ne poslušajte nikdar tistih, ki bi nas hoteli zavajati na kateri-koli način. To so očividno splošni neprijatelji naši. Tista grda gesla, ki jih je sam pekel izmislil, da seje med nami odurnost in sovraštvo, iztrebimo za vedno iz srca in duše svoje. Pa če jim v naših slovarjih ne more izginiti sled, naj jim ne bo nikdar sledi v ustih naših.»

Citat iz Strossmayerjevega članka iz l. 1848., kakor da je nalašč napisan za sedanji naš rod v Jugoslaviji. Ne z glavo ob zid, ko nimamo v obilici glav za izmeno!! Kdor je blage volje in mu je skrb za usodo naroda res v srcu in ne samo na jeziku, mora razumeti ta opomin velikega biskupa, ki ni bil le velik Jugoslovan, ampak tudi ena najuglednejših in najmodrejših glav v vsem evropskem episkopatu. Vtisnimo si v dušo veliko misel nesmrtnega Strossmayerja!

Zakon od 24. marca 1903. št. 197 za prisilno poravnavo in za postopanje v malih stečajih je bil z ozirom na kreditne družbe spremenjen z ukazom-zakonom od 8. februarja 1924., št. 136, ki je objavljen v zadnjem uradnem listu «Gazzetta Ufficiale».

Društvene vesti

Veliki ples v korist podružnice «Šol. društva» pri Sv. Jakobu se priredi na pustni torek, 4. marca t. l., v vseh prostorih DKD pri Sv. Jakobu. Vabila so se začela že pošiljati. Prosijo se vsi oni, ki jih dobijo, da izročijo eventualne prispevke le onim osebam, ki so pooblaščene za sprejem denarja in ki pokažejo tozadevno od št.-jakobskega odbora podpisano pooblastilo. Cenjeno občinstvo opozarjamo, da bo spored raziden iz vstopnic, ter da se porabi vsa čisti dobiček izključno le za 350 kosilc v šoli. Ni dvoma, da bo poset temu primeren.

Slov. akad. fer. društvo «Balkan» ima danes ob 20.30 svoj običajni sestanek. Med ostalimi točkami je na dnevnem redu debata o šolskih pristojbinah v Italiji s posebnim ozirom na kr. odlok od 30. dec. 1923. št. 2975. — Odbor.

Šentjakobska čitalnica priredi v nedeljo, 17. t. m. ob 7. zvečer maskiran plesni venček. Vstop bo dovoljen le dostojnim maskam. Pričakuje se prav živahna zabava.

Iz tržaškega življenja

Poskušen samomor mlade zaljubljenke. Smolo v ljubezni je imela 18-letna Viktorija Raicevich, stanujoča v ul. Broletto št. 28. Njen izvoljenec ji je povedal, da je ne bo mogel nikoli popeljati pred oltar, ker ima zato osebne vzroke. Ta izjava je zasekala v dekličino srce hudo rano in strla mahoma vse njene lepe upe in nade. Zdelo se ji je, da zanjo ni več obstanka na tem svetu. In včeraj predpoldne je v svojem obupu segla po skrajnem sredstvu, da bi za vedno ozdravila svoje bolno srce. Izpila je precejšnjo količino solitrove kisline. Toda pot v večnost je združena z bolečinami. Bolestno ječanje deklice je privabilo v sobo domače, ki so, uvidevši kaj se je zgodilo, poklicali na pomoč zdravnika rešilne postaje, ki je deklico z izčiščenjem želodca otel iz smrtne nevarnosti. Potem so nesrečno zaljubljenko prepeljali v mestno bolnišnico. Njeno stanje je precej resno.

Tatovi v kleti. Predpreteklo noč so se neznani zlikovci s pomočjo ponarejenih ključev vtihotapili v klet zasebnice Marije Lazzarin, stanujoče v ulici Giorgio Vasari št. 17. Plen je bil zelo boren; pobrali so kopalno banjo, par starih preprog in nekoliko posode, vse skupaj vredno komaj borih 100 lir.

Tatvina je bila naznanjena na policijskem komisarijatu v ulici G. Brunner.

Iz tržaške pokrajine

Sv. Križ pri Sežani. Zadnjo nedeljo je imela tukajšnja «Mladina» svoj letni občni zbor ob precejšnji udeležbi s strani članov in članic. Osrednje društvo «Prosveta» iz Trsta je poslalo svojega posebnega zastopnika, ki je imel daljši vzpodbujevalni govor, v katerem je poudarjal, da bodi glavna naloga društva notranje delovanje in notranja ureditev. Govornikovemu izvajanju je s posebnim zanimanjem sledila domača mladina, kateri je občni zbor poveril več odborniških mest v novem odboru. Predsedstvo je prevzel bivši predsednik g. Hinko Gomizelj, katerega goreča želja je dvigniti društveno delovanje naše «Mladine» na višjo stopnjo. Z železno voljo in s skupnimi močmi vsako delo dober sad rodi.

Prva civilna poroka v Dutovljah. V soboto, dne 9. februarja se je vršila tukaj prva civilna poroka gosp. Antona Lah in gčne Lidije Čuk, oba iz domače občine.

Slavnostno opremljena dvorana je napravila na svate veličasten vtis. V kratkih besedah je gospod župan Žvab, uradno opravljen, pozdravil svate ter jih povabil naj vstopijo ter zavzamejo svoja mesta. Povabljen je bil tudi občinski upravni odbor. Po končanem obredu, ki se je posebno v začetku zdel navzočim malo čuden, je gospod župan čestital novoporočencema ter povabil svate na «častni vermuth».

Kot spomin na prvo civilno poroko v občini, je občinski svet poklonil novoporočencema častno diplomo in krasen «servis» za kavo.

V kratkem, a jedrnatem, govoru je gosp obč. tajnik orisal pomen poročnega dneva za novoporočenca ter končno napil na njih zdravje. Pri slavnosti se je nabralo med svati L 20 za «Dij. Matico».

Vesti z Goriškega

Ustanovitev krajevne organizacije polit. društva «Edinost». V soboto zvečer se je vršil ob mnogoštevilni udeležbi pri «Črnem orlu» sestanek goriških Slovencev, na katerem je bila ustanovljena krajevna organizacija tržaškega polit. društva «Edinost» v Gorici».

Zborovanje je otvoril član začasnega goriškega pokrajinskega odbora dr. Gaberšček, ki je v kratkem in jedrnatem govoru orisal potek dogodkov, ki so privedli do tega sestanka. Ustanovitev organizacije je postala naravnost nujna potreba zlasti po poslednjem občnem zboru goriške «Edinosti», katera se je prelevila v docela strankarsko organizacijo, ki ne odgovarja več željam in mišljenju ogromnega dela goriških Slovencev, z druge strani pa se je pokazalo neobhodno potrebno — po bridkih skušnjah z več organizacijami — strniti Slovane v Italiji zopet v eno edino in mogočno celoto.

Nato so sledile volitve načelnika in odbora organizacije ter kot druga točka dnevnega reda pogovor o predstoječih volitvah v goriški mestni svet, o katerem poročamo na drugem mestu.

Goriške občinske volitve. Najnovejši nasilni čin Vidma ne toliko nad Gorico, ki je v tem pogledu postala že neobčutna, kakor nad goriškim fašjem, s katerim je bil odstavljen politični tajnik goriškega fašja odv. Caprara ter pozvan, da izstopi iz stranke, je vzbudilo med onimi krogi, ki sedaj v Gorici vedrijo in oblačijo, — seveda po predpisih videmskega barometra —, veliko nevoljo in zmešnjavo. Po tem dogodku so začele krožiti po mestu vesti, da bodo volitve v mestni svet odložene. Te vesti pa se niso izkazale za resnične in občinske volitve se bodo vršile 17. t. m.

Ironija usode. Mladi politični tajnik goriškega fašja, odv. Caprara, je jedva čakal s trepetajočim hrepenenjem onega dne, ko postane on izvoljenec lepe in celo svete Gorice. Vse je bilo že pripravljeno za «ohcet», pa je prišel strogi očim Videm in mu je z osorno gesto odklonil roko svoje pastorke. Sedaj ponuja očim roko svoje lepe pastorke staremu ženinu dr. Marani-ju, kar je spravilo moža v nemalo zadrego: po eni strani se zaveda, da ga tare starost, po drugi pa ga vendarle miče krasota lepe device.

Dosedaj se g. odvetnik še ni odločil, toda mi, ki dobro poznamo ljudi, smo prepričani, da se bo končno le odločil za lepo devico ter jo predstavljal v rimskem parlamentu.

Volilno gibanje. Čeravno smo v Gorici tik pred državnimi volitvami, vendar ni bilo opažati skoraj nikakega zanimanja zanje. Edino v goriškem fašju so si beličili in si še belijo glave s sestavljanjem kandidatne liste. Razen fašistov mislijo nastopiti samostojno baje edino le republikanci. Sicer pa niso še izključena razna presenečenja zlasti z ozirom na zmešnjavo v fašistovskem taboru vsled odstavke odv. Caprare.

Goriški Slovenci so imeli dosedaj dva volilna sestanka; enega je sklicalo goriško polit. društvo «Edinost» preteklo sredo, drugi se je vršil v soboto ob priliki ustanovitve krajevne organizacije tržaškega polit. društva «Edinost». Na obeh sestankih je bilo sklenjeno zavzeti napram volitvam čakajoče stališče; na prvem setanku je bil izvoljen poseben volilni odbor, ki naj pazno zasleduje razvoj volilnega gibanja, medtem ko je bila na drugem sestanku ta naloga poverjena na novo izvoljenemu odboru krajevne organizacije. Drugače pa je, kakor rečeno, volilno gibanje zelo velo.

Pač pa se obeta živahna borba ob državnozborskih volitvah, katerih se namerava udeležiti večje število strank. V pondeljek se je vršila seja širšega odbora goriškega polit. društva »Edinost», na katerem se je razpravljalo o državnozborskih volitvah. Ker pa je goriška «Edinost» take sorte, da so v njenem odboru zastopani samo krščansko-socijalni strujarji, nam ni znano, kaj je bilo tam sklenjeno..

Žrtve vojne. Čeravno je že dobrih šest let temu, kar so prenehali grmeti topovi na goriški fronti, vendar zahteva minula vojna na Goriškem vse nove in nove žrtve. Posebno v poslednjem času se je število nesreč z vojnim strelivom tako pomnožilo, da bi se pristojne oblasti vendarle morale zganiti ter resno razmišljati o vprašanju, kako naj se te nesreče na kak način preprečijo, kajti ni ga skoro dneva, da bi se ne dogodila na Goriškem kakšna nesreča.

Strašna smrt v plamenih Dne 3. februarja t. l. se je vnelo v Vrabčah gospodarsko poslopje posestnika Josipa Žiberna. Požar je opazila nočna straža in je takoj alarmirala vaščane, ki so nemudoma prihiteli in pomagali pri gašenju požara. Ko sta 54-letni gospodar Josip Žiberna in 21-letni Josip Vitez reševala razno gospodarsko orodje iz gorečega poslopja, se je nenadoma zrušila težka streha; s svojo težo je prebila in podrla gornji pod ter pokopala pod seboj oba nesrečneža. Šele po dolgem naporu se je posrečilo vaščanom izkopati nesrečni žrtvi, spremenjeni že skoraj docela v oglje in pepel.

Nesreča na delu. V Idriji se je ponesrečil 17-letni elektrotehnik Ivan Mokol. Med delom je padel z lestve ter si zlomil desno roko. Prepeljali so ga v goriško bolnišnico.

Zvesta služkinja. Pri podravnatelju bolniške blagajne Lovrencu Strata je bila nameščena kot služkinja Terezija Smerdelj iz Studencev. Na razne načine je okanila svojega gospodarja za znesek 365 lir ter jo potem pobrisala. Na Prevalih pa so jo dohiteli orožniki ter jo odpeljali v goriške zapore.

Motilci samostanskega miru. V nedeljo ponoči so neznani ptički po lestvi splezali čez ograjo kapucinskega samostana ter odnesli iz celice superjora o. Bergnacha 112 lir in so se nato nemoteno oddaljili.

«Pršuta» se jim je hotelo. V Števerjanu so odpeljali neznani grešniki malo čredo prašičev vrednih 3000 lir, toda niso prišli na svoj račun, ker so naslednjega dne našli prašiče v nekem grmovju, kjer so žalostno cvilili.

Kraljica športa. V soboto se je vršil v dvorani «Vittoria» velik športni ples, na katerem je bila proglašena za kraljico športa gčna Marija Pečenko, ker je dobila po šaljivi pošti največje število razglednic. Kraljico so posadili na kraljevi prestol, obstoječ — kakor se spodobi za kraljico športa — iz lepega ženskega dvokolesa, ki je bilo določeno kot nagrada za zmagovalko. Vendar sedeti na svojem zibkem prestolu se bo morala kraljica šele učiti.

Bojni klic. V prvih dneh februarja se je razlegal po banjški planoti bojni klic. Fantje so že brusili bridke meče, dekleta so prelivala solze v potokih, vriščale so žene in otroci, kajti po občinah banjške planote razobešena mobilizacijska povelja so naznanjala, da zove kralj k orožju. Ko se je izvedelo, da je čepovanski brigadir pomotoma dal razobesiti mobilizacijska povelja, so se zopet zjasnila prestrašena lica, zopet so se blaženo nasmehljale solzne oči banjških deklet, žene so zopet pričele kregati svoje može, pričelo je kratkomalo zopet ono vsakdanje življenje in dovtipneži zbijajo na ta račun svoje šale.

Bodite vendar pametni, ljudje božji! Kako hočete, da vam povem, ko ne smem, ko ne morem. Tajnosti japonske noči v soboto v Trg. domu bi vam že lahko izdal, toda opisovati vse — oprostite, tega pero ne zmore. Kako naj opišem vse mlade, prelestne Japonke, njih lica, oči, njih svilene lase? Kako naj opišem vam mlade, pogumne Japonce, vrteče se prelestne Japonke? V pravi, pristni japonski dvorani? Kaj dvorani! V japonskih nebesih! Kako naj opišem vam tekmo za prvo japonsko prvenstvo v lepoti? Izdam naj vam morda darove? Vse tihe in skrite kotičke japonske dežele, prepolne sladkosti. Jaz, ki vse to poznam, štejem ure, štejem dni, ki me še ločijo od sobote. In z menoj štejejo moja izvoljenka in hrepeni po lepih darovih. Tako? Od vina bi hoteli kar za poskušnjo par kupic? Ne, bodite vendar pametni! Da mi izpijete poprej že vse!

Idrija. - Pogrebno društvo sv. Jožefa v Idriji je sklenilo na svojem rednem občnem zboru dne 20. p. m. zvišati pogrebščino od L 100 na L 150, obenem pa tudi doklado k članarini od L 0.60 na L 1.80 letno.

To se daje članom v vednost s prošnjo, naj oni, ki so pred tem sklepom članarino za tekoče leto že poravnali, izvolijo naknadno plačati še povišek na doklado v znesku L 1.20

Odbor.

Pri zlati zvezdi

Črtice. — Piše **Fr. St—i.**

2. Prof. dr. Adolf Baar.

Kdo ga pač ni poznal, ki je bival dolga leta v Gorici kot gimn. profesor in upokojenec vse do izbruha italijanske vojske? V dolgem haveloku s širokim ovratnikom, s starim dežnikom pod pazduho jo je mahal po ulicah. Po svoji razkuštrani bradi, po oguljenem klobuku, z očali na rdečem nosu, vobče po zanikrnosti svoje majhne postave, je bil živa slika in prilika nemškega profesorja v «Fliegende Blätter». Baar je bil učen mož in v temeljitem poznavanju klasične filologije ga je med nekdanjimi srednješolskimi profesorji pokojne Avstrije prekašal menda edinole Stowasser. Z lahkoto je pisal grške in latinske heksametre in jambe, ponajveč v svojo zabavo. V berlinskem časopisju «Wochenschrift für klassische Philologie» 1905., št. 20, je objavil grško pisan razgovor med dvema sužnjema, in je v latinskem predgovoru trdil, da je našel rokopis v neki knjigi učenega jezikoslovca Robortella in da domneva, da je ta razgovor napisal Robortellus sam. Podpisal se je: Mauritius Artossi, Tergestinus». — Zanimivo je dejstvo, da mu je ves učeni svet — verjel... Leta 1907. je izdal prof. Baar v Gorici brošurico, ki vsebuje omenjeni razgovor z latinskim in grškim pojasnilom, v katerem pripoveduje, da je izmišljeno njegovo ime «Artossi» in da je verze onega razgovora dveh sužnjev zložil sam. V isti brošurici je natisnjen njegov latinsko-grški «nagrobni govor», ko je po 36-letnem službovanju prosil za upokojitev. (Allocutio «funebris» ad me ipsum, cum missionem a munere petebam). Istega leta je prestavil tudi Gregorčičevo odo «Soči», na grški in latinski jezik.

Prišel je kot mlad profesor na goriško gimnazijo jeseni leta 1871., kjer je uspešno poučeval latinščino in grščino. Bil je vesten in pravičen učitelj napram vsem svojim dijakom. Med tovariši pa je imel prijateljev, pa tudi nasprotnikov. Rad je stikal po zvezkih za naloge in gorjé tovarišu, ako je Baar iztaknil kje nepopravljeno ali pa celo pogrešno podkrižano napako! Takega si je znal privoščiti. — Po nekaterih letih je prevzel z znižanim številom tedenskih ur vodstvo bogate državne knjižnice, danes «Biblioteca dello Stato», ki jo je kapitan Mulitsch pri prvi zasedbi z velikim trudom rešil in dal prepeljati v Videm. S tem je rešil prav pravcati zaklad, ki bi bil pri umiku avstrijskih čet prav gotovo uničen ali pa vsaj močno poškodovan.

Žalostne prilike srednjih šol v tedanjih letih imamo mi z Italijani vred z bridkostjo v srcu zapisane. Naším slovenskim in italijanskim dijakom so vtepali učenost v glave profesorji, nemški po narodnosti, nemški po duhu. Kaj jih je brigalo, ako jih dijaki razumejo ali ne!

(Dalje na IV. strani)

K zlati poroki ljubih staršev

Antonije in Andreja Vatovec

želijo vse najboljše

otroci.

Vrdela, 14. februarja 1924.

155

Mali oglasi

se računajo po 20 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L 2.—. Debele črke 40 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 4.— Kdor išče službo, plača polovično ceno.

SPALNE SOBE iz mahagonijevega lesa, nove, s psiho in drugo pohištvo se proda, Rocol v dolini, 575, gostilna Nichetto. Telefon 10-17. Slavnemu občinstvu se priporoča Turk Dominik, mizar. 173

KLOP s petimi kotli za olje, dva zaboja s 5 q vsebine, vrata, vhodna vrata, steklena pregraja, pisalna miza, velika lestev se prodajo po zmerni ceni. Delosto, Via Trento 5. 176

ZLAT, srebrn in papirnat denar se kupuje in prodaja po zmernih cenah. Menjalnica via Giacinto Gallina 2, (nasproti hotela Moncenisio). Telefon 31-27. Govori se slovensko. 13

KRONE, srebro, zlato in platin kupujem. Plačam več kot drugi. Zlatarna Povh Albert, Trst, via Mazzini 46. 25

ZLATO, srebro, briljante, plača po najvišjih cenah, Pertot. Via S. Francesco 15, II. 26

TRTE cepljene, prvovrstne L 80, II. vrste L 40, bilfe L 20 sto komadov. Pri večjih naročbah popust. Trtnica Forčič Ivan, Preserje p. Komen. 136

TROPINOVEC, domač, prodaja Anton Della Schiava, Sveto pri Komnu. 68

25-LETEN uradnik, zmožen knjigovodstva, strojepisja in geometričnega risanja, govori in piše slovensko, italijansko in nemško, išče primerne službe na deželi. Cenjene ponudbe pod šifro «Sposoben» na upravništvo. 144

ABSOLVENT državne trgovske šole, z večletno bančno in špedicijsko prakso, išče katerekoli službe. Naslov pri upravništvu. 147

PRVA TVRDKA z žitom in moko išče pridnega praktikanta, ki je dovršil z dobrim uspehom trgovsko šolo. Ponudbe pod «Trgovina» na upravništvo «Edinosti». 151

MOTOR «Diesel» na nafto, 10 konjskih sil, je na prodaj. Naslov pove upravništvo «Edinosti.» 151

NOVA TRGOVINA jestvin se je odprla pri Sv. M. Magd. zgornji št. 159. Cene zmerne, točna postrežba tudi na dom. Za obilen obisk se priporoča lastnik Ivan Štekar. 141

BABICA diplomirana, sprejme nosečo. Govori slovensko. Največja snaga. Najstrožja tajnost. Ljubezniva oskrba. Na željo zdravniška pomoč. Corso Garibaldi 23, I. 174

Hočete prihraniti ?!?

Hočete lep dar ?!?

Hočete dober liker ?!?

Kupite odlikovano

Jajčno Crema Marsalo R. Crismancich

Potrosili bodete malo, dobili bodete v dar lepo stensko uro in imeli bodete izboren liker. 4

†

Potrti neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naša dvanajstletna edina in ljubljena hčerka in sestrica

Betka Ambrožič

danes, 10. februarja, ob 7. uri zj., po kratki in mučni bolezni, mirno v Gospodu zaspala.

Hruševje, 10. februarja 1924.

ZAHVALA

Povodom nenadomestljive izgube naše hčerke

BETKE

se zahvaljujemo vsem, ki so jo spremili na zadnji poti.

Posebno se zahvaljujemo g.čni šolski voditeljici in šolski mladini za polnoštevilno udeležbo.

Hruševje, 12. februarja 1924.

Družina AMBROŽIČ. 156

Vsakovrstna 31

travniška, vrtna in cvetlična semena,

prvovrstna, zajamčena,

prodaja domača tvrdka

Sever & Comp.

Trst, Via Machiavelli 13.

Na željo pošiljamo letošnji cenik brezplačno

PODLISTEK

Paul Bourget:

JEČA

(52)

(La Geôle)

Poslovenil F. P.

— «In kakšne neprilike naj bi imel?» je odgovoril on in jo pri tem nenavadno pogledal. Po pogledu se mu je poznalo, da so ga te besede v njegovi notranjosti prijele. Takoj pa se je zopet obvladal. Z dolgim poljubom in nežnim nasmehom je skušal popraviti vtis svojega pogleda, rekoč: «Hočeš vedeti, kaj mi je? Preveč te imam rad!»

— «Preveč?» je odvrnila ona z odporom. «To še ni niti zadosti.»

— «Misliš?»... je rekel on s tako prešinjajočim glasom, da je ona kar obmolknila. Pa mari se ni tudi ona sama čutila po vsakem sestanku v nekaki stiski, ker se je morala zopet vrniti v svoje ločeno življenje? S tem si je razlagala njegov globoki vzdihljaj, ki jo je od prejšnjega večera neprestano preganjal. Ko pa je nadalje razmišljala, se je vendar povpraševala, ali se za tem «Misliš?» ne skriva še kaj drugega. In evo, za svojo bojazen, ki si je ni hotela priznati, je dobila potrdilo, ki ga ni nikakor pričakovala. Njena vznemirjenost je naraščala in je postajala močnejša od njene volje. Njene poteze so postajale razstrojene, njene trepalnice so utripale, njena usta so se odprla in vsled naglega bitja njenega srca so skoraj sopla, ko je njena tašča zopet povzela besedo, motreč jo še vedno s svojimi pronicavimi očmi, proti katerih preiskavi se ona ni več branila.

— «Ne, Sabina,» je nadaljevala tašča. «Ničesar ne podtikam, temveč vam bom samo ponovila, kar sem danes predpoldne slišala iz zanesljivega, zelo zanesljivega vira. Vi gotovo veste, da je gospod Saintenois igralec. V zadnjem času je mnogo izgubil. Hotel je priti k svojemu. Pri blagajni krožka si je izposodil zelo veliko svoto, 50.000 frankov. To bi ne bilo še nič. Kar je hudo, je to, da je izročil blagajniku za teh 50.000 frankov ček za enako svoto. Blagajnik je ček seveda sprejel, ker si ni mogel misliti, da bi kak član krožka mogel biti goljuf. Ko pa je šel blagajnik potem v banko, na katero je bil ček izdan, namreč v Grand-Comptoir — vi vidite, kako točno sem obveščena — ni bilo kritja. Mora se misliti, da smatrajo gospoda Saintenois za propadlega, zakaj v Parizu ni mogel takoj najti denarja, da bi poravnal dolg, ki ga je napravil s ponarejenim čekom. Morda bo denar našel, toda bil je že naznanjen predsedniku, ki je gospod Casal, in ta poslednji zahteva, da mora izstopiti iz krožka. Dokaz, da bo postala njegova sramota javna, je že to, da je meni, gospe Vialis, znana. Blagajnik gotovo ne bo molčal o tem in gospod Casal bo brez dvoma moral pojasniti zadevo pred odborom. Z eno besedo: ta fant je ob svojo čast. Kar sem hotela od vas, Sabina, je to, da bi ne delala takega obraza kakor sedaj, ko vam bo kaka prijateljica iz vaše družbe pravila to novico... Ah, nesrečnica! Sedaj mi ni več treba, da mi poveste resnico. Vem!.... Vem!....

Zadržanje mlade žene pri teh strašnih besedah je bilo zares popolno priznanje! Bila je kakor zrušena na stolici, roki je imela krčevito sklenjeni eno v drugo, glavo nagnjeno naprej in s preplašenimi očmi je gledala.... Kam? V prepad, ki se je nenadoma odpiral pod njenimi nogami. Skrajna in nenadna nesreča povzroča prav podobna videnja, kakršna ima človek, ki se potaplja. V njegovih mislih se pojavi cela vrsta dogodkov. To traja le eno sekundo kakor blisk, toda v tem trenutku se nagromadijo leta. Saintenoisova sramota je pomenila za Sabino prelom njunega razmerja. On bo šel proč iz Pariza, ako ne naredi kaj hujšega. Le preveč prav je imela, da se je ustrašila njegovih bolestno strastnih ljubezniv večerajšnjega in predvčerajšnjega dne. V svojem blaznem objemu je stiskal k sebi njuno srečo in njuno ljubezen zadnjikrat, preden jo za vedno izgubi. A on ji ni ničesar povedal! Svojo propast, potrebo denarja, ki je vzbudila ono tragično bojazen, jt je skrival, desi je bila bogata, in to njej, ki ga je tako ljubila!... A ona sama da ni mogla ničesar ugeniti!...

(Dalje.)

Brez srca do nas so zidali nemški most do — Adrije .... Slovenščini in italijanščini je bilo odmerjeno le pičlo ur na teden, in še za te smo se morali boriti v šoli, pri deželnem šolskem svetu in drugod. O profesorju Baaru se sme pohvalno omeniti, da je bil sicer strog, a pravičen mož. Najraje je zahajal v slovensko družbo k «Zlati zvezdi» in tam se je togotil radi krivic, ki so se godile njemu, tovarišem in šoli. Ako povem, da je takrat vladal v Trstu zloglasni nemški nacjonalec, deželni šolski nadzornik Leschanofsky, mož brez srca, v Gorici pa nad vse pedantni ravnatelj Pantke, je s tem vse ali vsaj mnogo povedano. Baar ju ni mogel trpeti in svojemu ogorčenju je dajal duška navadno z besedami: «Hauen soll man das Luder!» Pretepsti bi morali to mrhovino, ali pa z Demostenovim izrazom napram Filipu Macedonskemu «apotympanizein!» (Pobiti ga z gorjačo). Pantke je predvsem gledal na to, da se vsi profesorji podajo v svoje razrede točno, ko pozvoni. Ako je kdo zamudil le za par minut, mu je Pantke očital zanemarjanje dolžnosti, brezvestnost napram šoli, da ga bo o prvi taki priliki naznanil itd. Ako je ravnatelj sam imel pouk v kakem razredu, je naročal šolskemu slugi Vogriču, naj mu javi, ako je kdo prišel prepozno «in die ihm zugewiesene Klasse». To je Baara silno jezilo. «No, Vogrič, le povejte staremu, da sem prišel dve minuti in pol prepozno, ker gre šolska ura toliko prehitro. Ne bojim se ne vas ne Panterja, ali kako se že piše ta človek!» — Dolgi Vogrič se je prisiljeno smehljal ob takih neredkih prilikah in je, mečkaje svojo službeno kapo, gledal na malega profesorja pod sabo.

Nekega dne je moral Baar, baš ko je zvonilo, na — stranišče namesto v sedmi razred k latinski uri. Pri zadnjem udarcu šolskega zvona pomoli Pantke glavo iz svojega brloga in z zlobnim veseljem ugotovi plemenite sadove svoje discipline: po obokanih hodnikih so hiteli profesorji v razrede... Toda kaj je to? Sedmošolci razgrajajo in motijo sveti mir pouka v c. kr. nemški gimnaziji! Kaj takega vendar ni mogoče pod njegovim vodstvom! — Pohiti pred razred in vpraša s svojim odurnim, hripavim glasom: «Kateri predmet je na urniku?» — «Latinščina, gospod ravnatelj.» «Zopet dr. Baar, sevè», zamrmra Pantke pri sebi. Je li kdo videl gospoda profesorja?» — Hudomušen dijak se oglasi in javi: «Da, videl sem gospoda profesorja, ko je hitel s ključem v roki in s časopisom...» — «Dosti, že vem vse! Toda, tiho in mirrr!»

Ravnatelj je bil v svoji pravični (!!) jezi res nekam podoben panterju v kletki, ko je hodil po hodniku..., Za nekaj časa pride naglo prof. Baar in si še medpotoma popravlja hlačni jermen....

«Ali, gospod kolega», ga nahruli ravnatelj, «baš ko zvoni, mislite vi na stranišče! Kje je red, kje disciplina, kje dolžnost?»

«Ali mislite gosp. ravnatelj, da bom s polnimi hlačam z dijaki čital IV. spev Eneide? — Prihodnjič pojdite vi, baš ko zvoni, namesto mene v stranišče, ali pa me naznanite v Trstu», mu jezno odgovori Baar in zaloputne vrata svojega razreda. Užaljen je bil zlasti radi tega, ker ga je bil ravnatelj nahrulil v neposredni bližini razreda. Pa tudi Pantke ni bil nič kaj vesel profesorjevega odgovora; toda za morebitno prijavo je bil profesor isto tako dobro oborožen kot ravnatelj, da gotovo še bolje....

Baar je sanjal o maščevanju. —

Nekega dne pride točno ob osmih, obložen z zvezki in knjigami, v prvo nadstropje, kjer je poleg ravnateljeve pisarne v stari, črvivi omari visela stenska ura, ki je mnogim rodovom naznanjala začetek in konec pouka. Pred brlogom je stal po navadi Pantke in gledal po hodnikih..... Baar ga hladno pozdravi in primerja svojo uro s šolsko. Ravnatelj mu s prisiljeno vljudnostjo odzdravi in ga vpraša po junaškem zdravju. «Hvala, hvala, vse v redu, kar se tiče mojega zdravja!» — «In vaša milostiva gospa soproga?» nadaljuje ravnatelj, ki je vedel, da živi profesor Baar v jako napetih, da ne rečem, neznosnih odnošajih s svojo boljšo polovico. — «Hvala, gospod ravnatelj! Ni se bati, da bi še njo vzel hudič v doglednem času!» — Baar gre zopet do ure, pogleda na svojo, jadra s svojim havelokom mimo ravnatelja, pa zopet do ure. Ravnatelju je bilo mučno: šolska ura je kazala že pet minut čez osmo.... Naposled se ojunači in — spričo nedavnega dogodka pred stranišèem, s tresočim, toda strogo uradnim glasom opomni profesorja: «Velecenjeni gospod profesor, kaj pa vendar mislite? Celih pet minut je čez osmo!» — «Ni res! Šest minut je, odkar je odzvonilo! V ostalem, to mene prav nič ne briga, pač pa bi vi morali biti **ves ta čas v IV. B. razredu, kjer razgraja ta vaša nedisplicirana goriška raulerija!**» Z zlobnim nasmehom jo odkuri Baar v svojo knjižnico, Pantke pa s precej neprijetnimi občutki v razred, kjer je svojim dijakom odkrival skrivnosti grških nepravilnih glagolov. —

Baar je bil po rodu Nemec iz Mor. Ostrave (rojen l. 1846), navzlic temu je rad zahajal v našo družbo k «Zlati zvezdi». Prihajal je prvi in ostajal navadno samo do večerje kot drugi oženjeni gostje. Ako je bil sam, je izvlekel iz žepa tekst kakšnega grškega ali latinskega klasika in ga čital. Pri tem je govoril sam sabo: «Do pesnikov, do proročišč in njih duhovnikov vobče ne držim mnogo, ker eni in drugi so od nekdaj varali narode. No, Homerja štnam v čislih, to je: pesnitve, ki so se ohranile pod njegovim imenom... Tudi Horacij je pesnik, ki včasih tupatam kakšno pametno pove in zapiše n. pr.: Vino pellite curas! Nunc est bibendum, nunc pede libero pulsanda tellus. (Z vinom preganjaj si brige in skrbi! Zdaj naj se pije, zdaj naj se z lahkokrilimi nogami pleše po livadi!) Vzame Plutarha in odpre poglavje o Alcibijadu...» Da, da, Alcibijad je bil ženijalen človek, ali največji huncvet starega veka: pijanec, nezanesljiv državnik, največji babjak v Atenah in okolici... in vendar so ga radi imeli najslavnejši možje njegove dobe: Periklej, Sokrat, Platon. In kako ga je znal piti! V Platonovi «Gostbi», (Symposion) se pripoveduje, da so že vsi gostje ležali pod mizami, a Alcibijad ga je s Sokratom pil vse do belega dne in se razgovarjal in reševal problem — ljubezni. V resnici, izreden človek, da malo takih!» Pri takem razmišljanju je hodil po prostrani pivski sobi in mahal z rokami kot da bi te stvari razlagal svojim dijakom. Bil je načitan, da smo se vsi čudili. Poleg tega je imel izvrsten spomin. Samo enkrat ga je bil zapustil. V razred priskače božja žabica, in neki dijak vpraša profesorja, kako se pravi žabi po — grško.... Ko da je Baara kdo loputnil po glavi; izraza ne more se spomniti in se ga ne more. Klel je, potil se je — vse zastonj! Ko je pozvonilo, se Baar spomni grškega izraza in zakliče: Batrachs!» To ime mu je več časa ostalo. Poleg starih jezikov je temeljito poznal slovenski, italijanski in francoski jezik. Imel pa je tudi ne samo mnogo dobre volje, ampak tudi dovolj časa za to: ko ni več poučeval na gimnaziji, je upravljal samo državno knjižnico, za kar je imel na razpolaganje izvrstnega skriptorja prof. Novaka. —

«Hudirja vendar, naj li sam pijem? Kje so tovariši?» se je hudoval nekega dne spomladi l. 1895. Ko smo se zbrali, se je začelo živahno razpravljanje o književnosti, politiki, o šolskih oblastih z navadnim refrenom: apontympanizein. Baš isti dan se je zgodilo, da ga je Baar malo preveč popil. Ko je po tretji četrtinki poskusil vstati, se je z veseljem prepričal, da ga noge neso takole za silo, in je naročil še eno. Jedel je malo in vino ga je obvladalo. Oči so se mu solzile, roke so se tresle in še njegov stari dežnik mu ni mogel uravnati ravnovesja. Prof. Kragelj izreče krilato besedo, da je nujno potrebno, da nekdo reveža spremi domu, in ta «nekdo» sem bil jaz kot najmlajši v družbi. «Prava reč!» sem si mislil. «Do Stolnega trga imam dobrih sto korakov, tam najmem izvoščeka in ga lepo spremim do njegovega stanovanja v ulici Codelli, ker tako obloženega že ne bom vodil po cesti»..... Ljudje, ki so naju srečevali na kratki poti do Stolnega trga, so pač mislili, da je Vincenc pri «Zvezdi» nastavil sod posebno močnega vina, ker je naju tako zanašalo. Bil sem sicer močan in mlad, dober telovadec in lovec, a ta vinska mušica v majhni profesorjevi osebici me je vlekla zdaj na eno, zdaj na drugo stran. Na trgu pokličem izvoščeka, ali Baar noče o tem niti slišati, ker da je škoda za krono voznine in da čuti potrebo izprehoda.... Mračilo se je in jaz sem jo hotel zavoziti po samotni ulici Rabatta, pa mimo kapucinskega samostana lepo do ulice Codelli. «Ne, ne, gospod kolega! Tod mi je preveč samotno in pusto. Pojdiva po Korzu, da vidim še kaj elegantnega sveta goriškega».

Nisem se upal ugovarjati starejšemu tovarišu, pa se zagugava po — Korzu, kjer je spričo lepega večera mrgolelo ljudi. Toliko se mi je le posrečilo, da sem ga zadržal na levi strani široke ulice Verdi, kjer je bilo manj ljudi; navzlic temu sem se bal, da me sreča kak dijak, znanec, ali kdo mojih sorodnikov. Mnogokrat se je Baar medpotoma ustavil in jecljaje pripovedoval to in ono in ako je srečal nevšečnega znanca, mu je z dežnikom zagrozil: apotympanizein! —

Naposled prijadrava srečno do njegovega stanovanja, kjer ga izročim v varstvo domači boginji.

Ko pridem z veselim smehom domu, najdem v obupnem joku ženo, otroka, sestro.....

«Kaj pa se je zgodilo, za Boga?» vprašam prestrašen.

«Ali nisi pijan?» vpraša žena...

«Si me že kdaj videla v rožcah?» se ji veselo nasmejim.

«Ne, toda družba!» —

«V resnici mi je bilo nerodno, pa tudi sram me je bilo spremljati pijanega profesorja domu».

Med smehom in jokom sem izvedel, da sta se moja soproga in njena svakinja izprehajali po Korzu, ko sem jadral z obloženim profesorjem po ulici in ž njim omahoval na desno in levo... Tudi njima, ki sta obe iz odličnih goriških družin, je bil ta prizor silno neprijeten. Pod neko pretvezo sem šel še pred večerjo k svakinji, da osebno dokažem, da vsaj jaz nisem bil pijan....

Po smrti našega dobrega Vincenca se je družba Pri zlati zvezdi razšla. Nekoliko nas se zbira Pri Maksu, pri Belem zajcu, pri Fonu na Solkanski cesti in drugod, a vse to so le odsevi nekdanje Zlate zvezde.

Baar je umrl kot begunec v Gradcu leta 1917. V letih 1914—1915 je mnogo občeval z zloglasnim političnim komisarjem Casapiccolo, pa so mu nekateri očitali, da je marsikomu «pomagal» do brezplačne vožnje na Ljubljanski grad. — Mi pa, ki nismo navajeni iskati pezdirje v očesu svojega bližnjega, se spominjamo rajši le dobrih lastnosti pokojnega profesorja Baara, da nas nekdaj ob prvem sestanku v prostranem hotelu sv. Petra «Nad zvezdami» ne nahruli kot mnoge druge «Pri zlati zvezdi» v Gorici: **apotympanizein!**

Gospodarstvo.

Bodočnost zlate veljave

V dunajskem listu «Neue Freie Presse» je priobčil pred kratkim znameniti angleški gospodarstvenik John Maynard Keynes članek, v katerem se bavi z vprašanjem, kakšna bo bodočnost zlate veljave. Članek je napisan v obliki pripomb k nedavnim razpravam o tem vprašanju, ki se je pojavilo in narinilo spričo povojnih gospodarstvenih in valutnih razmer. S stališča teh razprav — pravi g. Keynes — zadobiva letopis tvrdke Samuel Montagu & Comp. poseben pomen. Skoraj vse zlato porabijo Indija in Zedinjene države. «Ne v eni ne v drugi teh dveh dežel», pravi Montagu-jev letopis, «pa ni zlato v prometu kot plačilno sredstvo. V Indiji se smatra za dragoceno kovino in njeno razmerje z indijsko rupijo je različno od razmerja, ki ga je določila angleška vlada. V Zedinjenih državah pa je zlato zaprto v kleteh «Federal Reserv Bank», kjer se vestno čuva, da bi ne vplivalo nepovoljno na cene in trgovino. Z drugimi besedami: Zedinjene države trpijo vsled iste nadloge kakor nekdaj kralj Mida.

Pridobivanje zlata na ozemlju angleškega carstva in izven njega (ena unča čistega zlata enako 4 šterlinge in 2¾ šilingov) je razdeljeno (v tisočih šterlingov) na sledeči način:

	1923	1922	1921	1920
Transvaal	38.800	29.800	34.500	34.700
Kanada	5.000	5.200	3.900	3.300
Avstralija	3.300	3.700	4.200	2.300
Roverija	2.700	2.800	2.500	2 300
Indija	1.800	1.800	2.000	2.100
Zap. Afrika	900	900	900	1.000
angleško carstvo	52.500	44.200	48.000	48.100
Ostali svet	20.000	19.800	20.000	21.200
Skupaj	72.500	64.000	68.000	69.300

Sedanja zaloga zlata Anglije znaša 126 milijonov v angleški državni banki in valutna rezerva 27 milijonov šterlingov. Zaloga ostalih delov angleškega carstva znaša 105 milijonov šterlingov, in sicer ga ima Avstralija 24.8, Nova Zelandija 7.9, Kanada 38.2, Južna Afrika 11, Indija 22.3 in Straits Settlements 0.8 milijonov šterlingov.

Zedinjene države imajo sedaj petkrat več zlata nego celo angleško carstvo, namreč 784 milijonov šterlingov. In sicer se nahaja v državni blagajni Zedinjenih držav 145.5 milijonov in v Federal Reserve-Bank kot rezerva 638.5 milijonov šterlingov. V l. 1923. je znašal uvoz zlata v Zedinjene države okoli 25 milijonov dolarjev na leto. Od tega se ni porabil niti en sam dolar in zlata rezerva «Federal-Bank» je dosegla, kar se do sedaj še ni zgodilo, nad 80% bankovcev, ki so v prometu, in vlog. Vsled tega so imele Zedinjene države samo v l. 1923 100 milijonov funtov stroškov, da se je mogla ohraniti zlatu njegova že čisto umetna vrednost. Od tega so znašale izgubljene obresti od zlata, ki je stalo zastonj, 30 milijonov in 70 milijonov od novega zlata, ki se je medtem uvozilo. Ako bi hotele Zedinjene države ograditi svojo valuto proti nadaljnemu dotoku zlata, bi bilo onih 70 milijonov šterlingov v teku leta na razpolago za druge svrhe. Vsled tega ni mogoče misliti, da bi moglo sedanje stanje večno trajati. Ako bi se dotok zlata nadaljeval z dosedanjo naglico, bi dosegla Federal-Reserve-Bank v treh letih in še prej kritje do 100% vseh svojih obvez. Toda kaj bo storila potem? Morala bi svoje denarne urade zapreti ali pa začeti proti svoji volji z umetno inflacijo.

Vse to nam kaže, kako negotova je dandanes bodočnost zlata in kako so zaslepljeni z nekakim praznoverjem vsi tisti, ki mislijo, da bo ob sedanjih izpremenjenih okoliščinah vrednost zlata odvisna od pravistih pogojev, ki so veljali pred vojno. So ljudje, ki mislijo, da velevajo veliki interesi, ki jih ima britansko carstvo v pridobivanju zlata, da se mora ohraniti vrednost zlata na čim višji stopnji. Tudi če nočemo jemati v obzir splošnega socijalnega dobra, ki ga predstavlja zdrava valuta, se pa mora v tem slučaju pomisliti, da je angleški dolg napram Ameriki izračunan v zlatu. Letne obveze, ki izhajajo iz tega, prekašajo dobiček, ki ga ima Anglija od pridobivanja zlata, in vsled tega bi vsako padanje vrednosti zlata to breme znatno olajšalo.

Bilo bi vseeno prezgodaj, ko bi se hotelo kaj določenega prerokovati o bodočnosti zlata, te kovine, s katero je že toliko časa zvezana zgodovina človeškega rodu. Toda sedaj se vendar nahajamo v nekakem posebnem položaju. Le dvakrat v vsej zgodovini opažamo sličen položaj, ki se da primerjati s sedanjim položajem, ki ga je ustvarilo prebrcavanje evropskih bančnih zakladov, povzročeno po zadnji vojni. Prvič je bilo tedaj, ko je Aleksander Veliki oplenil zaklade perzijskih bank in templjev, in drugič, ko so Španci oropali Meksiko in Perù. V obeh teh slučajih je sledilo katastrofalno padanje vrednosti «svete kovine». Ako torej hočemo presojati sedanji položaj na podlagi naših zgodovinskih izkušenj, moramo seči mnogo dlje nazaj v zgodovino, nego segajo navedbe londonske City (t. j. londonskih velebankirjev). In če hočemo soditi po pameti, moramo tudi imeti pogum, ki je zato potreben.

Reforma denarne veljave zasleduje dva cilja: prvič hoče izboljšati kreditni promet ter ublažiti brezposelnost in vse zle posledice sedanje negotovosti, in drugič spraviti vrednost denarja v zvezo z vrednostjo glavnih življenjskih potrebščin, namesto da bi bila odvisna od orientalsko krasne kovine, ki so ji egiptovski in kaldejski bančni direktorji res pripisovali čarobno moč, ki pa je sama na sebi brez prave koristi in ima zelo dvomljivo bodočnost. Prišel bo čas, ko se zagovorniki reforme denarstva ne bodo več sumničili, da so pristaši inflacije, temveč bodo veljali kot edini varuhi proti njej.

Borzna poročila.

Valuta na tržaškem trgu.

ogrske krone	0.07	0·08
avstrijske krone	0.0820	0.0825
češkoslovaške krone	66.50	66 90
dinarji	27.75	27 95
leji	11.25	11.75
marke	—.—	—.—
dolarji	22.87	22.97
francoski franki	103.25	104.—
švicarski franki	398.—	400.—
angleški funti papirnati	98.60	98.90

DAROVI

Za svetoivansko podružnico «Šol. društva» so darovali: gosp. Matko in Ivanka Gradišar ter g. dr. Sedmak po L 10, Kanobel Karol in Strancar Fr. po 5, ker se niso udeležili «Stritar. večera». G. M. Čekada mesto cvetja na grob pok. Jos. Znideršiča L 10. Povodom debate o značaju L 11, N. N. za zgubljeno stavo L 10. Ker so poslušali lepo petje v črnem grabnu sv.-ivanskega Nar. doma g. Stanič L 15. Pogorelca Nar. doma v Trstu L 5, g. Strancar 5, Placer Lojze 1, Mahnič Josip 2. Skupno L 90.

V isti namen je darovala ceni. Dvojica Gradišar L 50, dragevoljni prispevek za mesec januar t. l. Srčna hvala vsem! Živeli zavedni dorovalci!

Goraki nabiralec je poslal «Šolskemu društvu» v Trstu kot dar za «Našo deco» 125 lir in sicer so darovali: Sam L 5, Ignac Lazar, Mirko Mašera, Frandolič, Franc Miklavič, Anton Uršič vsi iz Kobarida vsak po 10 lir, Richard Marmolja iz Mirna L 10, Franc Stres, Franc Uršič, Janko Gruntar ml., Josip Gruntar ml., Gruntar št. 107, Nando, Rakuščak Anton vsi iz Kobarida po 5 L, Jožina iz Mirna 5 L, Rijavec Dori Koren iz Kobarida L 3, in Peter iz Mirna L 2. Skupaj L 125.— Srčna hvala vsem!

35 lir z «Š. D.» novotrnovski preferansarji in preferansarka. Denar hrani uredništvo.

Za «Dij. Mat.» dr. Mikuletič 50 L iz neke poravnave.

35 L novotrnovski preferansarji in preferansarka.

Dr. Ferluga 15 L, svoj honorar prestave.

Dr. I. M. Čok L 100. — Posnemajte!

V veseli družbi pod dobrim predsedstvom v Narodnem domu pri Sv. Ivanu se je nabralo v nedeljo L 41.05 za podr. šol. dr. pri Sv. Ivanu.

Dobroidoča kavarna 154

v sredini mesta, na lepem prostoru, popolno opremljena, z lepim, velikim, praha prostim vrtom, električno razsvetljavo, zraven lepo in veliko stanovanje, se iz zdravstvenih ozirov proda. Cena 1,000.000 Kron. Ponudbe na Meri Žigart, **Kavarna Žigart, Maribor (Slovenija).**

Odlikovana krojačnica za ženske obleke

L. VALCINI

Trst, Via Ireneo della Croce 10, pritličje
(v bližini gledališča Rossetti)
posojuje
nove kostume za moške
lastnega izdelka 20
za gospe in gospode.

Sprejemajo se naročila za plesne in navadne obleke. Tekom plesnih prireditev odprto do 6. ure zjutraj.

PRETIRANE CENE
plačujem za
KOŽE
kun, zlatic, lisic,
dihurjev, vider, jazbecev, mačk, veveric, krtov, divjih in domačih zajcev.
Predno prodate kože, vprašajte me za cene.
D. WINDSPACH
Trst, Via Cesare Battisti št. 10
II. nadst., vrata 16 17
Sprejemajo se pošiljatve po pošti.

Mehanična tovarna za ogljene zmesi
T. ed E. MOLINARI 129
Via Tiziano Vecellio štev. 9, telefon 43-21
CEVI, poseben tip v suho
edine za vzdrževanje ognja, nedišne.
Posebne cene za preprodajalce.

POHIŠTVO
po cenah brez konkurence
ELEGANCA SOLIDNOST — VEDNO NOVI DOHODI
Obiščite veliko skladišče tvrdke
M. STEINER
d. z om. por.
12 Via Geppa 17
Via Pauliana 1 (Piazza Libertà)
Zaloga v prosti luki brez carine

PETE PODPLATI

PALMA
iz pristnega kavčuka. 32
„PALMA" Trst, Via Coroneo 9.

Najstarejši slovenski denarni zavod.
Tržaška posojilnica in hranilnica
registrovana zadruga z omejenim poroštvom
uraduje v svoji lastni hiši
ulica Torrebianca štev. 19, I. n.
Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje
po 4%
večje in stalne vloge po dogovoru.
Daje posojila na vknjižbe, menjice, zastave in osebne kredite. — Obrestna mera po dogovoru.
Uradne ure za stranke od 9 do 13.
Ob nedeljah in praznikih je urad zaprt
Št. telef. 25-67. 8

Inserirajte v „Edinosti"

ANTONIO DE MASI
VIA TORRE BIANCA 32 TRST TELEFON ŠTEV. 29-83
Zastopstvo in zaloga:
LIVARNICE RODOLFO BERTOLI — PADERNO
OBRTNIJA KERAMIKE:
PAGLIERO MICHELE — CASTELLAMONTE 28
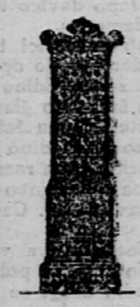
ZALOGA IN DELAVNICA
MAJOLIČNIH PEČI — ŽELEZNIH PEČI IN ŠTEDILNIKOV
IZBERA
Predmetov iz litega železa za peči, majoličnih in keramičnih plošč.
— „Chamottes" posebna opeka za peči —
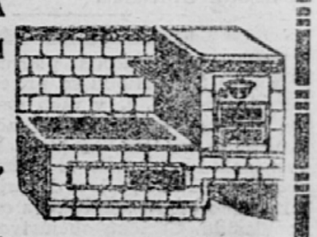

BANCA ADRIATICA
Ustanovljena leta 1905.
Delniška glavnica Lit. 15.000.000·— popolnoma vplačana.
Glavni sedež: Trst, Via S. Nicolò 9 (Lastna palača). Podružnici: ABBAZIA, ZARA.
Olajšuje vsako trgovsko operacijo z Jugoslavijo in z vzhodnimi deželami
Daje subvencije na blago, efekte in vrednosti
Otvarja akreditive za nakup blaga. — Inkasi efektov in računov. Informacije. — Kupuje in prodaja dinarje in druge valute. Jamstvena pisma in druge operacije po najugodnejših pogojih.
Sprejema vloge v lirah na hranilne knjižice in jih obrestuje po 4%, letno netto, a vloge na tekoči račun po 4½%; vezane vloge proti odpovedi obrestuje najbolje po dogovoru.
Sprejema vloge v Dinarjih ter jih obrestuje najbolje po dogovoru.
Izvršuje nakazila v lirah in dinarjih za Jugoslavijo